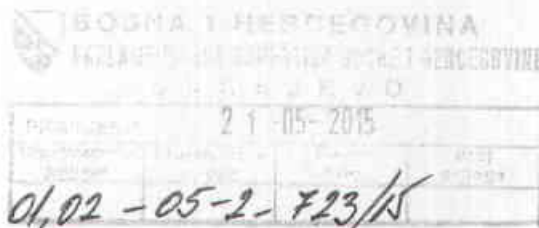

Број: 17-14-1-1240-2/15
Сарајево, 20. мај 2015. године

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
- ДОМ НАРОДА

Предмет. Сагласност за ратификацију споразума, тражи се

У складу са чланом 16. Закона о поступку закључивања и извршавања међународних уговора ("Сл. гласник БиХ", бр 29/00 и 32/13), достављамо вам ради давања сагласности за ратификацију:

Споразум о финансирању између Босне и Херцеговине и Европске комисије у погледу прекограничног програма Босна и Херцеговина-Србија у оквиру Инструмента за претприступну помоћ за 2013. годину. Споразум је потписала гђа Невенка Савић, директорица Дирекције за европске интеграције БиХ, 25.12.2014. г. у Сарајеву.

Будући да је Министарство финансија и трезора БиХ надлежно за провођење поступка за закључивање овог споразума, молимо вас да на састанке ваших комисија, односно сједнице Дома, поред представника Предсједништва БиХ, као предлагача, позовете и представника Министарства који заступницима, односно делегатима може дати све потребне информације о споразуму.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР

Борис Буха

MFA-BA-MPP
Broj: 08/1-31-05-2-9662/15
Sarajevo, 14.05.2015. godine

Služba za sjednici
19.05.2015.
BB

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIJELAZNO		19-05-2015		20	
Prethodno	Službeno	Prethodno	Službeno	Prethodno	Službeno
17	17-1	12/01			

PREDMET: Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina-Srbija u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć za 2013. godinu, dostavlja se;

U prilogu akta dostavljamo Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina-Srbija u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć za 2013. godinu, potpisan 25. decembra 2014. godine u Sarajevu, na engleskom jeziku.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 6. sjednici održanoj 07.05.2015. godine, utvrdilo Prijedlog odluke o ratifikaciji predmetnog Sporazuma. Kopija obavijesti o zaključku Vijeća ministara BiH, broj 05-07-1-1030-9/15 od 08.05.2015. godine, nalazi se u prilogu akta.

Podsjećamo da je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 1. redovnoj sjednici, održanoj 23. decembra 2014. godine, donijelo Odluku o prihvatanju Sporazuma, te ovlastilo Nevenku Savić, direktoricu Direkcije za evropske integracije BiH da isti potpiše.

Molimo da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine u skladu sa odgovarajućim odredbama Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora („Službeni glasnik BiH“, broj 29/00 i 32/13), donese odluku o ratifikaciji Sporazuma.

S poštovanjem,

Prilog: Kao u tekstu

SPORAZUM O FINANCIRANJU

IZMEĐU

BOSNE I HERCEGOVINE

I

EUROPSKE KOMISIJE

**U VEZI S PROGRAMOM PREKOGRANIČNE SURADNJE
IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I SRBIJE**

U OKVIRU INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ

ZA GODINU 2013.

(centralizirano upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula

- 1. Program**
- 2. Provedba programa**
- 3. Strukture i tijela s nadležnostima**
- 4. Financiranje**
- 5. Rok za ugovaranje**
- 6. Rok za izvršenje ugovora**
- 7. Rok isplate**
- 8. Postupanje s primanjima**
- 9. Prihvatljivost izdataka**
- 10. Čuvanje dokumenata**
- 11. Plan za decentralizaciju bez *ex-ante* kontrola**
- 12. Tumačenje**
- 13. Djelomična ništavnost i nenamjerne praznine**
- 14. Provjera i izmjena i dopuna**
- 15. Prestanak**
- 16. Rješavanje razlika**
- 17. Obavijesti**
- 18. Broj izvornika**
- 19. Dodaci**
- 20. Stupanje na snagu**

Dodatak A **Prekogranični program suradnje između Bosne i Hercegovine i Srbije u okviru komponentne Prekogranične suradnje instrumenta za pretpristupnu pomoć IPA za 2013. godinu, usvojen odlukom Komisije C(2012)9691 od 13. prosinca 2012.godine**

Dodatak B **Okvirni sporazum između Komisije Europske zajednice i Bosne i Hercegovine od 20.veljače 2008.godine**

Dodatak C **Izvješćivanje**

SPORAZUM O FINANCIRANJU

BOSNA I HERCEGOVINA

I

EUROPSKE KOMISIJE

dalje u tekstu zajednički kao „stranke“ ili pojedinačno kao „država korisnica“, u slučaju Bosne i Hercegovine, ili „Komisija“, u slučaju Europske komisije.

Budući da

- (a) Dana 1. kolovoza 2006. godine, Vijeće Europske unije usvojilo je Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom uspostavlja instrument pretpristupne pomoći (dalje u tekstu „Okvirna uredba o programu IPA“). Na snazi od 1. siječnja 2007. godine, ovaj instrument predstavlja jedinstvenu pravnu osnovu za pružanje financijske pomoći državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u nastojanjima na unaprjeđenju političkih, gospodarskih i institucionalnih reformi na putu do članstva u Europskoj uniji.
- (b) Dana 12. lipnja 2007., Komisija je usvojila uredbu (EZ) br. 718/2007 kojom se provodi Okvirna uredba o programu IPA, koja sadrži detaljne važeće odredbe o upravljanju i kontroli (dalje u tekstu: „IPA provedbena uredba“).
- (c) Pomoć Europske unije u okviru instrumenta pretpristupne pomoći treba nastaviti podupirati države korisnice u nastojanju na jačanju demokratskih institucija i vladavine prava, reformi javne uprave, provedbi gospodarskih reformi, poštivanju ljudskih i prava manjina, promicanju ravnopravnosti spolova, podršci razvoju civilnog društva i unaprjeđenju regionalne suradnje kao i pomirenju i obnovi te doprinijeti održivom razvoju i smanjenju siromaštva.

Pomoć Europske unije za države kandidatkinje također može uključivati i usklađivanje s pravnom stečevinom Europske unije, kao i potporu za investicijske projekte, posebice s ciljem izgradnje sposobnosti upravljanja na područjima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.
- (d) Stranke su 20. veljače 2008.godine sklopile Okvirni sporazum u kojem se određuju opća pravila za suradnju i provedbu pomoći Europske zajednice u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć.
- (e) „Višegodišnji prekogranični program suradnje između Bosne i Hercegovine i Srbije“ za godine 2007.-2013. je usvojen Odlukom C(2007)6344 od 18.prosinca 2007.godine te izmijenjen Odlukom C(2010)6948 od 04.listopada 2010.godine te Provedbenom odlukom C(2012)9691 od 13.prosinca 2012.godine (u nastavku: „Program“). Komisija će provesti ovaj program na centraliziranoj osnovi.

- (f) Za provedbu ovog programa potrebno je da stranke sklope Sporazum o financiranju kako bi se odredili uvjeti za provedbu pomoći Zajednice, pravila i postupci o isplati povezanoj s takvom pomoći i uvjeti prema kojima će se upravljati pomoći.

SPORAZUMJELE SU SE O SLJEDEĆEM:

1. PROGRAM

Komisija će bespovratnim sredstvima sudjelovati u financiranju sljedećeg programa, koji je naveden u Dodatku A ovom sporazumu.

Broj programa: Bosna i Hercegovina: 2013/023-686 (CRIS)

Naslov: Prekogranični program suradnje između Bosne i Hercegovine i Srbije u okviru komponente Prekogranične suradnje Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) za 2013. godinu

2. PROVEDBA PROGRAMA

- 1) Program se provodi od strane Komisije centraliziranim upravljanjem, u smislu članka 53. stavka a, Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih Zajednica, kako je zadnje izmijenjena Uredbom (EZ, Euratom) br. 1525/2007 od 17. prosinca 2007. (dalje u tekstu „Financijska uredba“).
- 2) Program se provodi u skladu s odredbama Okvirnog sporazuma o pravilima za suradnju o financijskoj pomoći EU Bosni i Hercegovini i provedbi pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), sklopljenog između stranaka 20. veljače 2008. godine (dalje u tekstu „Okvirni sporazum“), koji je naveden u Dodatku B ovom sporazumu.

3. STRUKTURE I TIJELA S NADLEŽNOSTIMA

- 1) Država korisnica određuje nacionalnog IPA koordinatora, u skladu s Okvirnim sporazumom, koji će djelovati kao predstavnik države korisnice vizavi Komisije i države korisnice s obzirom i na opći proces pristupanja i na pretpristupnu pomoć EU u okviru IPA.
- 2) Nacionalni IPA koordinator također je odgovoran za koordinaciju sudjelovanja države sudionice u relevantnim prekograničnim programima kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima morskog sliva u okviru drugih instrumenata Europske unije.
- 3) Država korisnica uspostavlja operativnu strukturu nadležnu za dio Programa koji se odnosi na njen državni teritorij. Njene funkcije i nadležnosti su navedene u Prekograničnom programu, ali ne uključujući natječaj, ugovaranje i plaćanja, za što je odgovorna Komisija.
- 4) Takva operativna struktura usko surađuje u provedbi ovog programa s operativnim strukturama Srbije.
- 5) Operativne strukture država sudionica uspostavljaju Zajedničko tehničko tajništvo radi pomoći operativnim strukturama i Zajednički nadzorni odbor iz članka 142. IPA provedbene uredbe u izvršavanju svojih odnosnih dužnosti.

Zajedničko tehničko tajništvo može imati predstavništva uspostavljena u svakoj državi sudionici.

4. FINANCIRANJE

Financiranje provedbe ovog sporazuma je kako slijedi:

- (a) Sudjelovanje Europske unije za godinu 2013. utvrđeno je na najviše 1.000.000 (jedan milijun) eura za dio Programa koji se odnosi na Bosnu i Hercegovinu, kako je navedeno u Prilogu A1 Dodatka A ovom Sporazumu. Međutim, plaćanja sudjelovanja Zajednice od strane Komisije izvršavaju se unutar okvira raspoloživih sredstava.
- (b) Trošak nacionalnih struktura i tijela koje je uspostavila država korisnica za provedbu ovog programa snosi država korisnica, uz izuzetak troškova iz članka 94. stavka 1. točke (f) IPA provedbene uredbe, kako je navedeno u Dodatku A ovom sporazumu.

5. ROK ZA UGOVARANJE

- 1) Pojedinačni ugovori i sporazumi, kojima se provodi ovaj sporazum sklapaju se najkasnije tri godine od datuma sklapanja ovog sporazuma.
- 2) Otkazuju se sva sredstva za koja ugovor nije sklopljen prije roka za ugovaranje.

6. ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA

- 1) Ugovori se moraju izvršiti u roku od najviše 2 godine od završnog datuma ugovaranja.
- 2) Rok za izvršenje ugovora se može u opravdanim slučajevima produžiti prije završnog datuma.

7. ROK ISPLATE

- 1) Isplata sredstava mora se izvršiti najkasnije godinu dana nakon konačnog datuma za izvršenje ugovora.
- 2) Rok za isplatu sredstava može se produžiti prije završnog datuma u opravdanim slučajevima.

8. POSTUPANJE S PRIMICIMA

- 1) Primici za potrebe IPA uključuju prihod ostvaren poslovanjem, tokom razdoblja njenog sufinanciranja, od prodaje, iznajmljivanja, naknada za usluge/upisnina ili druge ekvivalentne primitke osim:
 - (a) primitaka nastalih kroz ekonomski životni vijek sufinanciranih investicija u slučaju investiranja u tvrtke;
 - (b) primitaka nastalih unutar okvira mjere financijskog inženjeringa, uključujući kapital poduzeća i sredstva zajma, jamstvene fondove, zakup;
 - (c) gdje je primjenjivo, doprinosa iz privatnog sektora za sufinanciranje poslovanja, a koji će biti prikazani uz javni doprinos u financijskim tabelama programa.
- 2) Primici definirani u prethodnom stavku 1., predstavljaju prihod koji se odbija od iznosa prihvatljivih troškova za predmetnu aktivnost. Takva primanja se, u cijelosti ili razmjerno, ovisno o tome jesu li u cijelosti ili samo djelomično nastala sufinanciranim poslovanjem, najkasnije do zatvaranja Programa odbijaju od prihvatljivosti troškova predmetne aktivnosti.

9. PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- 1) Troškovi u okviru Programa u Dodatku A su prihvatljivi za doprinos Europske unije ako su stvarno nastali nakon potpisivanja ovog sporazuma.
- 2) Sljedeći troškovi nisu prihvatljivi za doprinos Europske unije u okviru Programa u Dodatku A:
 - (a) porezi, uključujući porez na dodanu vrijednost;
 - (b) carine i uvozne carine, ili bilo koje druge naknade;
 - (c) kupovina, najam ili zakup zemljišta i postojećih zgrada;
 - (d) novčane globe, financijske kazne te troškovi parnica;
 - (e) troškovi poslovanja;
 - (f) rabljena oprema;
 - (g) bankovne naknade, troškovi jamstava i slične takse;
 - (h) troškovi razmjene valuta, takse i gubici po tečajnim razlikama povezani s bilo kojim računom u eurima specifičnog za komponente, kao i drugi čisto financijski izdaci;
 - (i) doprinosi u naravi;
 - (j) kamate na dug;
- 3) Iznimno od odredaba stavka 2. iznad, prihvatljivi su sljedeći izdaci:
 - (a) porezi na dodanu vrijednost, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - i. ne mogu se vratiti bilo kojim putem,
 - ii. ustanovljeno je da ih snosi krajnji korisnik, i
 - iii. jasno su navedeni u prijedlogu Projekta.
 - (b) troškovi za transnacionalne financijske transakcije;
 - (c) kada provedba aktivnosti zahtijeva otvaranje odvojenog računa ili više njih, bankovne naknade za otvaranje i vođenje tih računa;
 - (d) naknade za pravno savjetovanje, javnobilježničke naknade, troškovi za tehničke ili financijske stručnjake, te računovodstveni i troškovi revizije, ako su oni izravno povezani sa sufinanciranom aktivnošću te su potrebni za njenu pripremu ili provedbu;
 - (e) troškovi jamstava koje daje banka ili druge financijske ustanove, u mjeri u kojoj državno zakonodavstvo ili zakonodavstvu EU zahtijeva jamstva;
 - (f) opći troškovi, pod uvjetom da se temelje na stvarnim troškovima koji se mogu pripisati provedbi predmetne aktivnosti. Jedinstvene stope temeljene na prosječnim troškovima ne mogu prelaziti 25% onih izravnih troškova aktivnosti koji mogu utjecati na razinu općih troškova. Obračun je potrebno propisno dokumentirati i povremeno pregledati;

- (g) kupnja zemljišta u iznosu do 10% prihvatljivih troškova predmetne aktivnosti.
- 4) Osim tehničke pomoći za Prekogranični program suradnje naveden u članku 94. IPA Provedbene uredbe, prihvatljivi su sljedeći troškovi koje plaćaju tijela javne vlasti tijekom pripreme ili provedbe aktivnosti:
- (a) troškovi stručnih usluga koje pruža tijelo javne vlasti a da nije krajnji korisnik tijekom pripreme ili provedbe aktivnosti;
 - (b) troškovi pružanja usluga koje se odnose na pripremu i provedbu aktivnosti koju pruža tijelo javne vlasti koje je ujedno i krajnji korisnik i koje izvršava aktivnost za svoj račun bez uključivanja drugih vanjskih pružatelja usluga, ako su to dodatni troškovi i odnose se ili na stvarno i izravno plaćene troškove za sufinanciranu aktivnost.
- Dotično tijelo javne vlasti krajnjem korisniku fakturira troškove navedene pod točkom (a) ovog stavka ili potvrđuje te troškove na temelju dokumenata jednake dokazne vrijednosti koji omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je to tijelo platilo za tu aktivnost.
- Troškovi navedeni pod točkom (b) ovog stavka moraju biti potvrđeni dokumentima koji omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je to tijelo javne vlasti platilo za predmetnu aktivnost.
- 5) Ne dovodeći u pitanje odredbe stavaka 1. do 4., u Dodatku A ovog sporazuma moguće je odrediti dodatna pravila o prihvatljivosti troškova u Prekograničnom programu suradnje.

10. ČUVANJE DOKUMENATA

- 1) Svi dokumenti koji se odnose na Program u Dodatku A čuvaju se najmanje pet godina od datuma kada Europski parlament odobri isplatu za proračunsku godinu na koju se dokumenti odnose.
- 2) U slučaju da se Program iz Dodatka A definitivno ne zatvori do roka navedenog u stavku 1. iznad, dokumenti koji se na njega odnose se čuvaju do kraja godine koja slijedi nakon one godine u kojoj se zatvori Program u Dodatku A.

11. MAPA PUTA ZA DECENTRALIZACIJU BEZ EX-ANTE KONTROLA

- 1) Država korisnica određuje detaljnu mapu puta s indikativnim mjerilima i rokovima za postizanje decentralizacije s *ex ante* kontrolama od strane Komisije. Nadalje, država korisnica utvrđuje indikativnu mapu puta za postizanje decentralizacije bez *ex ante* kontrola od strane Komisije.
- 2) Komisija nadzire provedbu mapa puta spomenutih u stavku 1., te uzima u obzir rezultate koje država korisnica ostvari u ovom kontekstu, posebice prilikom pružanja pomoći. Mapa puta za postizanje decentralizacije bez *ex ante* kontrola može se odnositi na postupno odricanje od različitih vrsta *ex ante* kontrola.
- 3) Država korisnica redovno obavještava Komisiju o napretku u provedbi ove mape puta.

12. TUMAČENJE

- 1) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom sporazumu, pojmovi koji se koriste u ovom sporazumu nose isto značenje kao ono koje im je pripisano u Okvirnoj uredbi o programu IPA i provedbenoj uredbi IPA.
- 2) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom sporazumu, spominjanje ovog sporazuma spominjanje je takvog sporazuma kako je povremeno izmijenjen, dopunjen ili zamijenjen.
- 3) Svako pozivanje na uredbe Vijeća ili Komisije odnosi se na onu verziju tih uredbi kako je naznačeno. Ukoliko je potrebno, izmjene tih uredbi prenose se u ovaj sporazum pomoću izmjena i dopuna.
- 4) Naslovi u ovom sporazumu nemaju pravno značenje i ne utječu na njegovo tumačenje.

13. DJELOMIČNA NIŠTAVNOST I NENAMJERNE PRAZNINE

- 1) Ukoliko neka odredba ovog sporazuma je ili postane ništavna ili ako ovaj sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće utjecati na valjanost ostalih odredaba ovog sporazuma. Stranke će zamijeniti ništavnu odredbu valjanom odredbom koja će biti što je moguće bliža svrsi i namjeri ništavne odredbe.
- 2) Stranke će popuniti sve nenamjerne praznine odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovog sporazuma u skladu s Okvirnom uredbom o programu IPA i IPA provedbenom uredbom.

14. PROVJERA I IZMJENA I DOPUNA

- 1) Provedba ovog sporazuma predmet je periodičnih provjera u vrijeme koje stranke međusobno dogovaraju.
- 2) Svaka izmjena i dopuna dogovorena između stranaka bit će u pisanom obliku i bit će dio ovog sporazuma. Takva izmjena i dopuna stupa na snagu na datum koji odrede stranke.

15. PRESTANAK

- 1) Ne dovodeći u pitanje stavak 2., ovaj sporazum prestaje važiti osam godina nakon potpisivanja. Prestanak važenja ovog sporazuma ne isključuje mogućnost za Komisiju da izvrši financijske ispravke u skladu s člankom 54. IPA provedbene uredbe.
- 2) Ovaj sporazum može raskinuti bilo koja stranka uz pisanu obavijest drugoj stranci. Takav prestanak stupa na snagu šest kalendarskih mjeseci od datuma pisane obavijesti.

16. RJEŠAVANJE RAZLIKA

- 1) Razlike nastale uslijed tumačenja, upravljanja i provedbe ovog sporazuma, na bilo kojoj i svim razinama sudjelovanja, rješavat će se mirnim putem konzultacijama između stranaka.

- 2) U slučaju da se ne uspije riješiti mirnim putem, svaka stranka može pitanje podnijeti na arbitražu u skladu s Izbornim pravilima o arbitraži između međunarodnih organizacija i država pri Stalnom arbitražnom sudu na snazi na datum potpisivanja ovog sporazuma.
- 3) Jezik koji će se koristiti u arbitražnom postupku je engleski jezik. Tijelo za imenovanje bit će glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda na pisani zahtjev koji podnosi neka od stranaka. Pravorijek arbitra je obvezujući za sve stranke i bez prava na žalbu.

17. OBAVIJESTI

- 1) Sve obavijesti u vezi s ovim sporazumom bit će u pisanom obliku i na engleskom jeziku. Svaka obavijest mora biti potpisana i dostavljena kao izvorni dokument ili putem faksa.
- 2) Sve obavijesti u vezi s ovim sporazumom moraju se slati na sljedeće adrese:

Za Komisiju:

Ured Direktora Jean-Eric Paquet
Europska komisija
DG Enlargement/C
Rue de la Loi 15
B-1049 Brisel, Belgija
Faks: +32 229 81426

Za državu korisnicu:

gđa. Nevenka Savić
Državni IPA koordinator
Direkcija za europske integracije
Trg BiH 1
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Faks: +387 33 703 198

18. BROJ IZVORNIKA

Ovaj sporazum sastavljen je u dva primjerka na engleskom jeziku.

19. DODACI

Dodaci A, B i C čine sastavni dio ovog sporazuma.

20. STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum stupa na snagu na datum potpisivanja. U slučaju da stranke potpišu na različite datume, Sporazum stupa na snagu na datum kada ga je potpisala druga od dvije stranke.

Potpisano za i u ime
/vlastoručni potpis/

g. Jean-Eric Paquet
Direktor
Brisel, Belgija

Datum:

Potpisano za i u ime Bosne i Hercegovine

.....

gđa. Nevenka Savić
Državni IPA koordinator
Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Datum: 25.12.2014.

**DODATAK A PREKOGRANIČNI PROGRAM SURADNJE IZMEĐU BOSNE I
HERCEGOVINE I SRBIJE U OKVIRU KOMPONENTNE
PREKOGRANIČNE SURADNJE INSTRUMENTA ZA
PRETPRISTUPNU POMOĆ IPA ZA 2013. GODINU, USVOJEN
ODLUKOM KOMISIJE C(2012)9691 OD 13. PROSINCA
2012.GODINE**

PRILOG A1: Prijedlog financiranja za godinu 2013. Programa prekogranične
suradnje između Bosne i Hercegovine kako je usvojeno Provedbenom
odlukom Komisije C(2012)9691 13.prosinca 2012.godine

PRILOG A2: Prekogranični program suradnje između Bosne i Hercegovine i Srbije
2007.-2013. izmijenjen Odlukom Komisije C(2012)9691 od 13.
prosinca 2012.godine

DODATAK B

**OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EUROPSKE
ZAJEDNICE I BOSNE I HERCEGOVINE OD 20.VELJAČE
2008.GODINE**

DODATAK C IZVJEŠĆIVANJE

- 1) Operativne strukture država korisnica koje sudjeluju u Prekograničnom programu suradnje Komisiji i odgovarajućim državnim IPA koordinatorima dostavljaju godišnje izvješće i završno izvješće o provedbi Prekograničnog programa nakon pregleda od strane zajedničkog odbora za praćenje.

Godišnje izvješće treba biti predano do 30. lipnja svake godine, a prvi put u drugoj godini nakon usvajanja Prekograničnog programa.

Završno izvješće se predaje najkasnije 6 mjeseci nakon zatvaranja Prekograničnog programa.

- 2) Izvješća navedena u stavku 1. trebaju sadržavati sljedeće informacije:

- (a) napredak postignut provedbom Prekograničnog programa i prioriteta u odnosu na njihove specifične, provjerljive ciljeve, s kvantifikacijom, gdje god i kad god su oni prikladni za kvantifikaciju, koristeći pokazatelje navedene u članku 94., stavak 1. točka (d) Provedbene uredbe IPA na razini prioritetne osi;

- (b) koraci koje su poduzele operativne strukture i/ili zajednički odbor za praćenje kako bi se osigurala kvaliteta i učinkovitost provedbe, a posebice:

- mjere nadzora i vrednovanja, uključujući načine prikupljanja podataka,
- sažetak mogućih značajnih problema s kojima se susrelo tijekom provedbe Prekograničnog programa te sve poduzete mjere;
- korištenje tehničke pomoći;

- (c) mjere poduzete kako bi se pružile informacije o te promovirao Prekogranični program.

Gdje je to prikladno, informacije navedene pod točkama (a) do (c) ovog stavka mogu biti navedene u skraćenom obliku.

Informacije navedene pod točkom (b) ne moraju biti uključene ako od prošlog izvješća nije došlo do značajnih izmjena.

Potvrđujem da ovaj prijevod u potpunosti odgovara izvorniku, koji je sastavljen na engleskom jeziku.

Datum: 20.01.2015. godine

Stalni sudski tumač za engleski i njemački - Marina Čotić

DODATAK 1
PRIJEDLOG FINANCIRANJA ZA GODINE 2012. I 2013.
PREKOGRANIČNOG PROGRAMA SURADNJE IZMEĐU
SRBIJE I BOSNE I HERCEGOVINE

1. IDENTIFIKACIJA

Korisnici	Srbija i Bosna i Hercegovina
CRIS broj	Srbija 2012/22-968; 2013/23-622 Bosna i Hercegovina 2012/023-592; 2013/023-686
Godine	2012. i 2013.
Iznos	2012.godina: Srbija: 1 milijun eura Bosna i Hercegovina: 1 milijun eura Ukupna vrijednost sudjelovanja IPA: 2 milijuna eura 2013.godina: Srbija: 1 milijun eura Bosna i Hercegovina: 1 milijun eura Ukupna vrijednost sudjelovanja IPA-e: 2 milijuna eura
Operativne strukture	Srbija: Ured za europske integracije Srbije; Sektor za prekogranične i transnacionalne programe Bosna i Hercegovina: Direkcija za europske integracije, Vijeće ministara
Ugovorno/provedbeno tijelo	Za Srbiju: Europska komisija Za Bosnu i Hercegovinu: Europska komisija
Konačni datum za sklapanje Sporazuma o financiranju:	Za sredstva za 2012.godinu: najkasnije do 31.prosinca 2013.g. Za sredstva za 2013.godinu: najkasnije do 31.prosinca 2014.
Konačni datum za ugovaranje	3 godine nakon datuma zaključivanja svakog sporazuma o financiranju. Nema roka za projekte revizije i evaluacije koje pokriva ovaj sporazum o financiranju, kako je navedeno u članku 166. stavku 2. Financijske uredbe Ovi datumi odnose se i na nacionalno sufinanciranje.

Konačni datum za izvršenje	2 godine nakon završnog datuma za ugovaranje za svaki Sporazum o financiranju Ovi datumi odnose se i na nacionalno sufinanciranje.
Šifra sektora	11330, 14010, 16061, 32130, 33210, 43040, 91010
Predmetne proračunske linije	22.02.04.01
Nositelj programiranja	ELARG Jedinica C2 Srbija
Nositelji provedbe	Za Srbiju: Delegacija EU-a u Srbiji, Odjel za aktivnosti Za Bosnu i Hercegovinu: Delegacija EU-a u Bosni i Hercegovini, Odjel za aktivnosti

2. SAŽETAK

2.1. Uvod

2.1.1. Veza s VIPD-om

Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD) 2011.-2013. za Komponentu II – prekogranična suradnja postavlja strateški okvir za programe koje se financiraju u sklopu ove Komponente, i to: programi prekogranične suradnje između zemalja kandidata i potencijalnih kandidata (na intra granicama zapadnog Balkana) te prekogranična suradnja između njih i susjednih država članica EU.

Prekogranična suradnja IPA spaja koheziju i ciljeve vanjskih odnosa uzimajući u obzir specifične individualne potrebe graničnih regija. Prekogranične višegodišnje programe zajedno pripremaju partnerske zemlje. Prioriteti za IPA CBC pomoć su sljedeći:

- podrška prekogranične, ekonomske, socijalne i teritorijalne suradnje u graničnim područjima i time poticanje socijalno-ekonomskog razvoja pograničnih regija;
- rješavanje zajedničkih izazova u područjima kao što su okoliš, prirodna i kulturna baština, javno zdravstvo, prevencija i borba protiv organiziranog kriminala;
- osiguravanje učinkovitih i sigurnih granica;
- promoviranje zajedničkih lokalnih aktivnosti malih razmjera („ljudi ljudima“);
- podržavanje mreža, pristupačnosti i pripravnosti u hitnim slučajevima.

2.1.2. Proces programiranja

Program prekogranične suradnje između Bosne i Hercegovine i Srbije se provodi tijekom razdoblja 2007.-2013. godine. Ovaj strateški dokument se temelji na zajedničkom nastojanju strateškog planiranja između te dvije države te je također rezultat velikog procesa savjetovanja s lokalnim dionicima i potencijalnim korisnicima.

Program se u obje države provodi u okviru centraliziranog upravljanja. Nacionalne vlasti u te dvije države stvaraju kapacitete te rade na akreditaciji provedbenih struktura, kako bi što je prije moguće prešli na decentralizirano upravljanje.

Postupak programiranja se odvijao od prosinca 2006. do svibnja 2007.godine. Nacionalne vlasti i operativne strukture su tijekom programiranja imale pomoć Projekta za izgradnju prekograničnih institucija (CBIB), regionalnog projekta kojeg financira Europska unija.

U skladu s člankom 93. stavak (1) IPA Provedbene uredbe¹, na inicijativu Komisije, u dogovoru s državama sudionicama, program prekogranične suradnje je izmijenjen i dopunjen da bi se ažurirao financijski plan kako bi se nadodale raspodjele za godine 2012. i 2013., u skladu s revizijom Višegodišnjeg indikativnog financijskog okvira za 2012.-2013.godinu. Izmjene i dopune također uključuje neke manje prilagodbe.

2.1.3. Popis prihvatljivih i pridruženih područja

Prihvatljiva područja u Bosni i Hercegovini su: Sarajevska regija i sjeveroistočna regija. Sve općine koje su uključene u ove dvije regije se prema tome smatraju prihvatljivima.

Prihvatljive županije u Srbiji su: Sremski, Macvanski, Zlatiborski i Kolubarski. Sve općine koje su uključene u ove dvije regije se prema tome smatraju prihvatljivima.

2.2. Opći ciljevi Programa

Opći cilj je zbližiti ljude, zajednice i privrede prihvatljivih područja kako bi zajednički sudjelovali u razvoju područja suradnje, koristeći ljudske, prirodne, kulturne i gospodarske resurse i prednosti, s općim ciljem potaknuti privredu, promicati održivi razvoj te smanjiti relativnu izolaciju prihvatljivog područja jačanjem zajedničkih institucionalnih mreža i kapaciteta ljudskih resursa.

2.3. Prioritetna os, povezane mjere i njihovi posebni aspekti o provedbi proračuna za 2012.-2013. godinu

Prioriteti i mjere definirane u ovom prekograničnom programu su strukturirane na način da poštuju i osiguraju provedbu pojedinačnih ciljeva. Posebno je prepoznat jedan prioritet za intervencije prekogranične suradnje. Drugi prioritet se odnosi na tehničku pomoć, te osigurava učinkovito upravljanje i provedbu programa.

Prioritet 1: Podržati socijalnu i ekonomsku koheziju aktivnostima kako bi se poboljšala fizička, poslovna, socijalna i institucionalna infrastruktura i kapacitet.

Mjera 1: Poboljšanje produktivnosti i konkurentnost ekonomskih, ruralnih i okolišnih resursa područja.

Ova mjera je osmišljena za promicanje zajedničkih nastojanja kako bi se postiglo učinkovitije korištenje prihvatljivih resursa područja. Iako na državnoj razini svaka država ima svoje vlastite prioritete te slijedi različite politike kako bi postigla te ciljeve, postoji određen broj prilika za suradnju između susjednih zajednica koje će nadopuniti državne aktivnosti. Primjeri

¹ Uredba Komisije (EC) br. 718/2007 od 12.lipnja 2007.godine kojom se provodi Uredba Vijeća (EC) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument za pretprijetnu pomoć (IPA), OJ L 170, 29.06.2007., str. 1

su: suradnja između lokalnih vlasti za koordinaciju aktivnosti kao što su prostorno planiranje, ekološke aktivnosti u graničnim područjima, interventne usluge i usluge obrazovanja i obuke odraslih. Prekogranična suradnja između poslovnih grupa podrške, u odnosu na zaštitu okoliša te s ciljem usklađivanja programa obrazovanja s potrebama industrije, poljoprivrede i poslovnog okruženja područja (npr. razvoj turizma).

U korisnike će se ubrajati (ovaj popis nije konačan):

- Lokalne vlasti i njihove ustanove, uključujući komunalne usluge, bolnice, medicinske i interventne usluge;
- Škole, knjižnice, kulturne ustanove, društveni domovi, kulturna, povijesna ili sportska udruženja, itd.;
- Nevladine, neprofitne organizacije;
- Organizacije za poslovnu podršku kao što su trgovačke komore, poslovni centri, udruženja malih i srednjih poduzeća, sektorske udruge, mjesna zanatska udruženja, itd.
- Agencije za regionalni i lokalni razvoj;
- Vlasti odgovorne za zaštitu prirode ili upravljanje parkovima prirode i javne uprave;
- Javne i privatne osobe koje podupiru radnu snagu (centri za stvaranje poslova, usluge za razmjenu poslova itd.)
- Škole, fakulteti i sveučilišta na tim područjima, uključujući zanatske i tehničke obrazovne institucije;
- Euroregije;

Mjera 2: prekogranične inicijative koje ciljaju na razmjenu ljudi i ideja kako bi se poboljšala profesionalna suradnja i suradnja građanstva

Ova mjera je osmišljena kako bi dovela do intenzivnije suradnje između zajednica na općinskoj razini, razvila zajedničke interese između stanovnika i profesionalnih skupina. Podupirat će manje projekte te aktivnosti izravno između ljudi („ljudi ljudima“). Ova mjera će biti od koristi za ekonomske aktivnosti u graničnim područjima te također pružiti priliku za slavljenje njihovih kulturnih, povijesnih, etničkih, obrazovnih i sportskih veza.

U korisnike će se ubrajati (ovaj popis nije konačan):

- Lokalne vlasti i njihove ustanove, uključujući komunalne usluge, bolnice, medicinske i interventne usluge;
- Škole, knjižnice, kulturne ustanove, društveni domovi, kulturna, povijesna ili sportska udruženja, itd.;
- Nevladine, neprofitne organizacije;
- Organizacije za poslovnu podršku kao što su trgovačke komore, poslovni centri, udruženja malih i srednjih poduzeća, sektorske udruge, mjesna zanatska udruženja, itd.
- Agencije za regionalni i lokalni razvoj;
- Vlasti odgovorne za zaštitu prirode ili upravljanje parkovima prirode i javna uprava;
- Javne i privatne osobe koje podupiru radnu snagu (centri za stvaranje poslova, usluge za razmjenu poslova itd.)
- Škole, fakulteti i sveučilišta na tim područjima, uključujući zanatske i tehničke obrazovne institucije;

- Euroregije;

Prioritet 2: Tehnička pomoć u cilju povećanja administrativne sposobnosti u upravljanju i realizaciji Programa prekogranične suradnje (CBC)

Prioritetna os tehničke pomoći će pokrivati aktivnosti pripreme, upravljanja, nadzora, procjene, informiranja i kontrole u vezi provedbe programa, zajedno s aktivnostima za pojačanje administrativne sposobnosti za provedbu programa do najviše 10% doprinosa EU koji je dodijeljen programu. Prioritet tehničke pomoći, kao svaki prioritet programa prekogranične suradnje, zahtijeva 15% sufinanciranja iz državnih fondova (čl. 90(2) IPA provedbene uredbe).

Podugovaranje aktivnosti koje su pokrivene izravnim sporazumom o grantu (npr. tehnička pomoć, evaluacija, reklamiranje, itd.) je dozvoljeno prema uvjetima sukladno članku 120. Financijske uredbe² i članku 184. Provedbenih pravila³ Financijske uredbe.

Sredstva tehničke pomoći će se koristiti kako bi se podržavale aktivnosti operativnih struktura i Zajedničkog nadzornog odbora. Sredstva tehničke pomoći mogu se koristiti kako bi se pokrili troškovi upravljanja i provedbe programa u svakoj državi sudionici. To može, između ostalog, uključivati sljedeće troškove:

- podrška operativnim strukturama i Zajedničkom nadzornom odboru;
- rad Zajedničkog tehničkog tajništva i njegovih podružnica;
- troškovi za sudjelovanje na različitim sastancima u vezi provedbe programa;
- administrativni i operativni troškovi, uključujući troškove pripreme, nadzora i procjene programa, procjene i odabira aktivnosti, organizacija sastanaka u vezi programa, troškovi za prevođenje, informiranje i publicitet.

Prijedlog rasporeda i okvirni iznosi za provedbu mjera:

Za Prioritet I je okvirno predviđeno da se pokrene zajednički poziv za dostavu prijedloga u vezi ukupnog iznosa sredstava za godine 2012. i 2013. u prvoj polovici 2013. godine.

Najvažniji kriteriji za odabir i dodjelu bespovratnih sredstava trebaju biti oni koji su navedeni u praktičnom vodiču (PRAG) za ugovorne procedure za vanjsku pomoć EU-a. Detaljni kriteriji za odabir i dodjelu bespovratnih sredstava bit će navedeni u Pozivu za dostavljanje prijedloga projekata – Paket za prijavu (Smjernice za kandidate).

Za bespovratna sredstva koja se dodjeljuju kroz pozive za dostavljanje prijedloga projekata, moguće je korištenje paušalnih iznosa i/ili financiranje po jedinstvenoj tarifi (u skladu s čl. 181. Provedbenih pravila Financijske uredbe), do iznosa od 25.000 eura po grantu. Gdje je to

² Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25.06.2002. godine o Financijskoj uredbi koja je primjenjiva na opći proračun Europskih zajednica (OJ L 248, 16.09.2002., str.1).

³ Uredba Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002 od 23. prosinca 2002. godine koja propisuje detaljna pravila za provedbu Uredbe Vijeća br. 1605/2002 o Financijskoj uredbi koja je primjenjiva na opći proračun Europskih zajednica (OJ L 357, 31.12.2002., str.1).

relevantno, detaljni uvjeti za korištenje paušalnih iznosa ili jedinstvene tarife bit će uključeni u Poziv za dostavljanje prijedloga projekata/Vodič za kandidate.

Za Prioritet 2, s obzirom da relevantne državne vlasti (operativne strukture u Bosni i Hercegovini i Srbiji) uživaju *de facto* monopolističku situaciju (u smislu čl. 168, stavak 1. točka (c) Provedbenih pravila Financijske uredbe) za provedbu prekograničnog programa, relevantni ugovorni organi u obje države uspostaviti će pojedinačne izravne sporazume o bespovratnim sredstvima bez poziva za dostavljanje prijedloga s operativnim strukturama za iznose do visine onih navedenih u prioritetu 2. tehničke pomoći u svakoj državi. Dopušteno je podugovaranje operativnih sredstava za aktivnosti pokrivene izravnim sporazumom o dodjeli bespovratnih sredstava (npr. tehnička pomoć, procjena, reklamiranje itd.) u skladu s člankom 120. Financijske uredbe i člankom 184. Provedbenih pravila uz Financijsku uredbu. Izravni sporazumi o bespovratnim sredstvima mogu se potpisati čim se sklope odgovarajući sporazumi o financiranju. U svrhu ekonomičnog korištenja sredstava tehničke pomoći, potrebna je bliska suradnja između državnih tijela (operativne strukture, koordinatori prekogranične suradnje) zemalja sudionica.

2.4. Pregled dosadašnjeg i postojećeg iskustva s prekograničnom suradnjom, uključujući prethodno stečena iskustva i koordinaciju donatora

Dosadašnja iskustva

I Srbija i Bosna i Hercegovina imaju iskustva s prekograničnom suradnjom na njihovim vanjskim granicama. Srbija ima iskustva s četiri programa, s Bugarskom, Rumunjskom, Mađarskom i Italijom, kao i s transnacionalnim programom – CADSES. Bosna i Hercegovina ima ograničeno iskustva. Sudjelovala je samo u Jadranskom programu za susjedstvo s Italijom te u programu INTERREG IIIB CADSES.

Stečena iskustva

Iskustvo sa suradnjom u graničnom području do sada ukazuje da je solidna pripremna faza najvažnija prije pokretanja specifičnih aktivnosti. Da bi prekogranična suradnja bila učinkovita, ključno je da postoji dobro razumijevanje pravila i postupaka, adekvatan kapacitet i funkcionalna tijela upravljanja. Rezultati tematske procjene programa prekogranične suradnje u okviru Phare Programa u razdoblju 1999.-2003. bit će uzeti u obzir.

Koordinacija donatora

Savjetovalo se s veleposlanstvima država članica EU-a u obje države i s Međunarodnim financijskim institucijama u vezi programa. Dati komentari su uzeti u obzir.

2.5. Horizontalna pitanja

Program će promicati održivo upravljanje okolišem time što poboljšava suradnju između institucija kako bi se provele zajedničke aktivnosti za zaštitu okoliša.

Program će također podupirati rodno osviještenu politiku i politike jednakih mogućnosti odabirom projekata koji uključuju obraćanje posebne pozornosti na jednake mogućnosti za spolove, nacionalnosti i osobe s posebnim potrebama, u skladu s načelima Europske unije.

Zajedničke prijave morat će pokrivati oba dijela projekta te ispunjavati sljedeće kriterije:

- biti od koristi za partnere s obje strane granice;
- podržavati veze između relevantnih institucija i organizacija s obje strane granice;
- poticati jednako sudjelovanje žena i marginaliziranih grupa;
- ispuniti posebne potrebe nacionalnih manjina;
- biti okolišno održivi.

Partneri projekta trebaju odrediti dogovorene mehanizme suradnje kako bi sinkronizirali zajedničke projekte tijekom njihove provedbe.

2.6. Uvjeti

Nema

2.7. Mjerila

2012	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj izravnih sporazuma o grantu u Srbiji	0	1	1
Broj izravnih sporazuma o grantu u Bosni i Hercegovini	0	1	1
Broj zajedničkih poziva za prijedloge pokrenutih u Srbiji i Bosni i Hercegovini	0	1	1
Stopa ugovaranja (%) u Srbiji	0	100	100
Stopa ugovaranja (%) u Bosni i Hercegovini	0	100	100

„N“ je datum zaključivanja Sporazuma o financiranju

2013	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)
Broj izravnih sporazuma o grantu u Srbiji	0	1	1
Broj izravnih sporazuma o grantu u Bosni i Hercegovini	0	1	1
Broj zajedničkih poziva za prijedloge pokrenutih u Srbiji i Bosni i Hercegovini	0	1	1
Stopa ugovaranja (%) u Srbiji	0	100	100
Stopa ugovaranja (%) u Bosni i Hercegovini	0	100	100

„N“ je datum zaključivanja Sporazuma o financiranju

2.8. Mapa puta za decentralizaciju upravljanja EU fondovima bez *ex-ante* kontrola od strane Komisije

U **Srbiji** su vlasti u siječnju 2008.godine usvojile Mapu puta za decentralizirano upravljanje fondovima EU. Ista je revidirana u nekoliko navrata temeljeno na napretku s pripremama za decentralizirano upravljanje (posljednji put ažurirano u listopadu 2011.godine).

U prosincu 2011.godine završeno je zatvaranje praznina za Fazu II za Komponente I-IV, a procjena usklađenosti za Fazu III u svibnju 2012.godine. Nakon rezultata Izvješća o procjeni usklađenosti, vlasti Srbije su Europskoj komisiji u lipnju 2012.godine predali paket akreditacije.

U Bosni i Hercegovini je Strategija za uvođenje decentraliziranog sustava provedbe (DIS) usvojena u srpnju 2008.godine. U travnju 2010.godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donijelo je odluku za imenovanje nadležnog državnog službenika za akreditiranje (CAO), višeg državnog službenika za ovjeravanje (NAO), i državnog IPA koordinatora (NIPAC). CFCU (Centralna jedinica za sklapanje ugovora i financiranje) i Državni fond (NF) uspostavljeni su u okviru Ministarstva financija i trezora i u funkciji su mada još nisu potpuno popunjeni radnicima.

Što se tiče IPA Komponente II – CBC – može se primijetiti napredak: Vijeće ministara je u rujnu 2011.godine usvojilo Odluku o osnivanju operativne strukture za IPA komponentu II, a NAO je u prosincu službeno objavio tu odluku. Osobno imenovanje na funkciju Voditelja operativne strukture je u tijeku. Također, odluka o osnivanju revizijskog tijela još nije donesena. Što se tiče ostalih komponenti, nije bilo napretka zbog nedostatka političkih dogovora.

3. PRORAČUN ZA 2012. I 2013.GODINU

3.1. Indikativna financijska tablica za 2012.godinu za Srbiju

	Doprinos EU za IPA		Državni doprinos		Ukupno	
	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	% ⁽¹⁾	EUR (c)=(a)+(b)	% ⁽²⁾
Prioritetna os 1	900.000	85	158.824	15	1.058.824	90
Prioritetna os 2	100.000	85	17.647	15	117.647	10
UKUPNO	1.000.000	85	176.471	15	1.176.471	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % Ukupnog (IPA plus Državni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u % ukupnog zbroja kolone (c). Pokazuje relativnu težinu svakog prioriteta s obzirom na ukupna sredstva (IPA + državni)

3.2. Indikativna financijska tablica za 2012.godinu za Bosnu i Hercegovinu

	Doprinos EU za IPA		Državni doprinos		Ukupno	
	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	% ⁽¹⁾	EUR (c)=(a)+(b)	% ⁽²⁾

Prioritetna os 1	900.000	85	158.824	15	1.058.824	90
Prioritetna os 2	100.000	85	17.647	15	117.647	10
UKUPNO	1.000.000	85	176.471	15	1.176.471	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % Ukupnog (IPA plus Državni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u % ukupnog zbroja kolone (c). Pokazuje relativnu težinu svakog prioriteta s obzirom na ukupna sredstva (IPA + državni)

3.3. Indikativna financijska tablica za 2013.godinu za Srbiju

	Doprinos EU za IPA		Državni doprinos		Ukupno	
	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	% ⁽¹⁾	EUR (c)=(a)+(b)	% ⁽²⁾
Prioritetna os 1	900.000	85	158.824	15	1.058.824	90
Prioritetna os 2	100.000	85	17.647	15	117.647	10
UKUPNO	1.000.000	85	176.471	15	1.176.471	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % Ukupnog (IPA plus Državni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u % ukupnog zbroja kolone (c). Pokazuje relativnu težinu svakog prioriteta s obzirom na ukupna sredstva (IPA + državni)

3.4. Indikativna financijska tablica za 2013.godinu za Bosnu i Hercegovinu

	Doprinos EU za IPA		Državni doprinos		Ukupno	
	EUR (a)	% ⁽¹⁾	EUR (b)	% ⁽¹⁾	EUR (c)=(a)+(b)	% ⁽²⁾
Prioritetna os 1	900.000	85	158.824	15	1.058.824	90
Prioritetna os 2	100.000	85	17.647	15	117.647	10
UKUPNO	1.000.000	85	176.471	15	1.176.471	100%

⁽¹⁾ Izraženo u % Ukupnog (IPA plus Državni doprinosi) (kolona (c))

⁽²⁾ Izraženo u % ukupnog zbroja kolone (c). Pokazuje relativnu težinu svakog prioriteta s obzirom na ukupna sredstva (IPA + državni)

3.5. Načelo sufinanciranja koje se primjenjuje na projekte financirane u okviru Programa

Doprinos Zajednice izračunat je u odnosu na prihvatljive izdatke, koji se za „Prekogranični program suradnje između Bosne i Hercegovine i Srbije“ zasnivaju na ukupnim izdacima, prema dogovoru između zemalja sudionica i kako je utvrđeno u prekograničnom programu.

Primjenjuju se odredbe članka 90. Uredbe Komisije (EZ) br. 718/2007 (IPA Provedbena uredba).

Sufinanciranje u sklopu Prioritetne osi 1. osigurat će krajnji korisnici bespovratnih sredstava i mogu dolaziti iz javnih ili privatnih fondova. Sufinanciranje u sklopu Prioritetne osi 2. (Tehnička pomoć) osigurat će nacionalni javni fondovi.

4. PROVEDBENE STRUKTURE

4.1. Način provedbe

Ovaj program provodi Europska komisija na centraliziranoj osnovi u skladu s člankom 53.a Financijske uredbe i odgovarajućim odredbama Provedbenih pravila.

U slučaju centraliziranog upravljanja, uloga Komisije u odabiru aktivnosti u okviru prekograničnog programa među zemljama korisnicama navedena je u članku 140. Provedbene uredbe IPA.

4.2. Opća pravila za postupke nabavke i dodjele bespovratnih sredstava

Nabavka slijedi odredbe Dijela drugog, naslova IV. Financijske uredbe i Dijela drugog, naslova III, poglavlja 3. njenih Provedbenih pravila kao i pravila i postupke za ugovore o pružanju usluga, nabavci roba i ustupanju radova koji se financiraju iz općeg proračuna Europske unije u svrhu suradnje s trećim državama, koji je Komisija usvojila 24.svibnja 2007.godine (C(2007)2034).

Postupci dodjele bespovratnih sredstava slijede odredbe Dijela prvog, naslova VI. Financijske uredbe i Dijela prvog, naslova VI. njenih Provedbenih pravila.

Prema potrebi, ugovorni organi koriste i standardne predloške i modele koji olakšavaju primjenu prethodno navedenih pravila iz „Praktičnog vodiča kroz postupke ugovaranja pomoći EU trećim zemljama“ („Praktični vodič“) koji je objavljen na web stranici⁴ Komisije na dan pokretanja postupka nabavke i dodjele bespovratnih sredstava.

4.3. Procjena utjecaja na okoliš i očuvanje prirode

Sva ulaganja se provode u skladu s relevantnim zakonodavstvom EU o zaštiti okoliša.

Postupci za procjenu utjecaja na okoliš, kako je navedeno u direktivi o procjeni utjecaja na okoliš (PUO)⁵, u potpunosti se primjenjuju na sve investicijske projekte u okviru IPA-e. Ukoliko direktiva o PUO nije još u potpunosti prenesena, postupci bi trebali biti slični onima utvrđenim u prethodno navedenoj Direktivi.

Ukoliko postoji vjerojatnost da bi projekt mogao utjecati na lokalitete od značaja za očuvanje prirode, izvršit će se odgovarajuća procjena očuvanja prirode, koja je jednaka onoj iz članka 6. Direktive o staništima.⁶

⁴ Trenutna adresa: http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/implementation/practical_guide/index_en.htm

⁵ Direktiva Vijeća 85/337/EEC od 27.lipnja 1985.godine o procjeni utjecaja određenih privatnih i javnih projekata na okoliš (OJ L 175, 5.7.1985., str. 4).

⁶ Direktiva Vijeća 92/43/EEC od 21.svibnja 1992.godine o očuvanju prirodnih staništa te divlje faune i flore (OJ L206, 22.07.1992.).

5. NADZOR I EVALUACIJA

5.1. Nadzor

Provedbu Prekograničnog programa nadzirat će Zajednički nadzorni odbor iz članka 142. Provedbene uredbe IPA, koji osnivaju države korisnice koje sudjeluju u Programu, a koji uključuje i predstavnike Komisije.

U Bosni i Hercegovini i Srbiji, Komisija može poduzeti sve mjere koje smatra nužnima za nadzor odnosnog programa.

5.2. Evaluacija

Programi su predmet evaluacija u skladu s člankom 141. Provedbene uredbe programa IPA, s ciljem poboljšanja kvalitete, učinkovitosti i dosljednosti iz sredstava EU i strategije i provedbe Prekograničnog programa.

6. REVIZIJA, FINACIJSKA KONTROLA, MJERE ZA SUZBIJANJE PRIJEVARE

Računi i poslovanje svih strana uključenih u provedbu ovog programa, kao i svi ugovori i sporazumi kojima se provodi ovaj program, predmet su, s jedne strane, nadzora i financijske kontrole Komisije (uključujući i Europski ured za borbu protiv prevara), koja može izvršiti provjere prema vlastitoj odluci, bilo samostalno ili posredstvom vanjskog revizora i, s druge strane, revizija Europskog revizorskog suda. To uključuje mjere poput *ex-ante* provjere nadmetanja i ugovaranja koje Delegacije provode u državama korisnicama.

U svrhu osiguranja učinkovite zaštite financijskih interesa Europske unije, Komisija (uključujući Europski ured za borbu protiv prevara) može provesti provjere na terenu, kao i inspekcije u skladu s postupcima predviđenim u Uredbi Vijeća (EZ, Euratom) 2185/96.⁷

Prethodno opisane kontrole i revizije primjenjuju se na sve izvođače, podizvođače i korisnike bespovratnih sredstava koji su primili sredstva EU.

7. NEZNATNA REALOKACIJA SREDSTAVA

Ovlašteni službenik Komisije za ovjeravanje delegiranjem (AOD), ili ovlašteni službenik Komisije za ovjeravanje poddelegiranjem (AOSD), u skladu s ovlaštenjima koja na njega prenosi AOD, u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja, može poduzeti neznatnu realokaciju sredstava bez potrebe za izmijenjenom i dopunjenom odlukom o financiranju. U tom kontekstu, kumulativne realokacije koje ne prelaze 20% ukupnog iznosa alociranog za Program, koje podliježu limitu od 4 milijuna eura, neće se smatrati znatnima, pod uvjetom da ne utječu na prirodu i ciljeve Programa. IPA Odbor će biti informiran o gore navedenim realokacijama sredstava.

8. OGRANIČENE PROMJENE U PROVEDBI PROGRAMA

Ograničene promjene u provedbi ovog programa koje utječu na osnovne elemente navedene u članku 90. Provedbenih pravila uz Financijsku uredbu, koje su indikativne prirode⁸, može

⁷ Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 2185/96 od 11. prosinca 1996. godine u vezi provjera i inspekcija na licu mjesta koje provodi Komisija kako bi zaštitila financijske interese Europskih zajednica protiv prevare i drugih nepravilnosti, OJ L 292, 15.11.1996., str. 2.

poduzeti ovlašten službenik Komisije za ovjeravanje delegiranjem (AOD), ili ovlašteni službenik Komisije za ovjeravanje poddelegiranjem (AOSD), u skladu s ovlaštenjima koja na njega prenosi AOD, u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja bez potrebe za izmijenjenom i dopunjenom odlukom o financiranju.

⁸ Ovi osnovni elementi indikativne prirode su, za bespovratna sredstva, indikativni iznos poziva za dostavu prijedloga, a za nabavku, indikativni broj i vrsta predviđenih ugovora i indikativni vremenski okvir za pokretanje postupaka nabavke.

DODATAK 2
Program prekogranične suradnje
između
Srbije i Bosne i Hercegovine

Potvrđujem da ovaj prijevod u potpunosti odgovara izvorniku, koji je sastavljen na engleskom jeziku.

Datum: 20.01.2015.godine

Stalni sudski tumač za engleski i njemački - Marina Čotić

Prekogranični program 2007 – 2013

IPA PGS

Srbija – Bosna i Hercegovina

Revidirana verzija iz listopada 2011. godine

[Period pokriven revizijom: 2007-2013]

(grb)

Republika Srbija

Ministarstvo financija

(logo)

Bosna i Hercegovina

Direkcija za europske integracije

SADRŽAJ

Sadržaj	2
Rječnik kratica	4
DIO I OPIS I ANALIZA PRIHVATLJIVIH PODRUČJA	5
1. Pregled Programa i procesa programiranja	5
1.1. Pregled Programa	5
1.2. Pregled procesa programiranja	6
1.3. Državni PGS Odbori	7
2. Mapa i opis prihvatljivog područja	8
3. Trenutačna situacija u prihvatljivom području	10
3.1. Povijest	10
3.2. Demografija	10
3.3. Etničke manjine	11
3.4. Geografski opis	11
3.5. <i>Infrastruktura</i>	12
3.5.1. <i>Infrastruktura puteva</i>	12
3.5.2. <i>Željeznica</i>	12
3.5.3. <i>Pružni prijelazi</i>	13
3.5.4. <i>Zračne luke</i>	13
3.5.5. <i>Luke</i>	13
3.5.6. <i>Telekomunikacije</i>	13
3.5.7. <i>Vodoopskrba, otpadne vode, grijanje, odlaganje smeća</i>	13
3.5.8. <i>Energija, struja</i>	13
3.6. <i>Gospodarstvo</i>	14
3.6.1. <i>BDP</i>	14
3.6.2. <i>Poljoprivredni i ruralni razvoj</i>	14
3.6.3. <i>Industrija</i>	14
3.6.4. <i>Sektor MSP</i>	15
3.6.5. <i>Usluge</i>	15
3.6.6. <i>Regionalni i lokalni razvoj</i>	15
3.6.7. <i>Turizam</i>	16
3.7. <i>Ljudski resursi</i>	16
3.7.1. <i>Naobrazba, istraživanje i razvoj</i>	16
3.7.2. <i>Tržište rada (zaposlenost i nezaposlenost)</i>	17
3.8. <i>Okoliš i priroda</i>	17
3.9. <i>Kultura</i>	17
3.10. Sažetak u kojem se navode jazovi, disparitet i potencijali razvoja	17

Prekogranični program

3.11.	SWOT analiza prihvatljivog područja	19
DIO II	PROGRAMSKA STRATEGIJA	23
1.	Iskustvo u prekograničnim aktivnostima	23
1.1.	Naučene lekcije	25
2.	Strategija suradnje	24
2.1.	Zaključci i sažeti opis prihvatljivog područja	24
2.2.	Opći strateški cilj Prekograničnog programa	25
2.3.	Konkretni ciljevi	25
3.	Prioriteti i mjere	26
3.1.	Prioritet I	26
3.1.1.	Mjera I.1	26
3.1.2.	Mjera I.2	27
3.2.	Prioritet II	28
3.3.	Pokazatelji ishoda i rezultata	30
4.	Usklađenost sa ostalim programima	33
4.1.	Usklađenost sa ostalim Programima u Republici Srbiji	33
4.2.	Usklađenost sa Programima u Bosni i Hercegovini	34
DIO III	FINANCIJSKE ODREDBE	36
1.	Financijski plan za prekogranični program 2007 – 2013	36
DIO IV	PROVEDBENE ODREDBE	38
1.	Programske strukture	38
1.1.	Nacionalni IPA koordinatori	39
1.2.	Operativne strukture	40
1.3.	Zajednički nadzorni odbor (ZNO)	41
1.4.	Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT)	44
1.5.	Ugovarački organi	45
1.6.	Korisnici Programa	46
2.	Izrada Projekta	47
3.	Odabir Projekta	47
4.	Financijsko upravljanje	48
5.	Nadzor i evaluacija Programa	48
6.	Javnost Programa	49

RJEČNIK KRATICA

PGS	Prekogranična suradnja
PGII	Prekogranična izgradnja institucija
EU	Europska unija
BDP	Bruto domaći proizvod
IPA	Instrument za pretpristupnu pomoć
ZNO	Zajednički nadzorni odbor
ZTS	Zajedničko tehničko tajništvo
VIDP	Višegodišnji indikativni planski dokument
NVO	Nevladine organizacije
NUTS	Nomenklatura jedinica za teritorijalnu statistiku
OS	Operativna struktura
PRAG	Praktični vodič za postupke ugovaranja koje se financira iz općeg proračuna Europske unije u kontekstu spoljnih aktivnosti
MSP	Mala i srednja poduzeća
SWOT	Snage, slabosti, prilike i prijetnje
TP	Tehnička pomoć
UNHCR	Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda
EK	Europska komisija
MF	Ministarstvo financija
DEI	Direkcija za europske integracije
RDA	Agencija za regionalni razvoj
EURED	Regionalni privredni razvoj Europske unije
IT	Informacijska tehnologija
UNSECO	Organizacija Ujedinjenih naroda za naobrazbu, nauku i kulturu
CEFTA	Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Europi
UO	Ugovorni organ
SEIO	Srbijanska Kancelarija za europske integracije

DIO I OPIS I ANALIZA PRIHVATLJIVIH PODRUČJA

1. Pregled Programa i proces programiranja

1.1 Pregled Programa

Kao komponenta II novog financijskog Instrumenta za pretpristupnu pomoć Europske unije 2007-2013 (IPA), ovaj prvi prekogranični program za period 2007-2013 je program uspostavljen između pretpristupnih zemalja Republike Srbije (u daljem tekstu: Srbija) i Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH). Program će se sprovoditi u okviru centraliziranog upravljanja.

Prihvatljivo područje pokriva 32.112,34 km² i ima 2.967.023 stanovnika. Srbijanska strana programskog područja se sastoji od 31 općine, dok se unutar programskog područja u BiH nalazi 67 općina.

Geografski govoreći, programsko područje je podijeljeno na tri različita dijela: plodni, ravaničarski i naseljeniji sjeverni dio sa mješovitom poljoprivrednom i industrijskom ekonomijom, brdovito, uglavnom poljoprivredno središnje područje, i južni, planinski i slabo naseljeni dio koji je izoliraniji, i koji zavisi od manjih farmi i eksploatacije minerala i šuma. Klima je kontinentalna.

Prihvatljivo područje karakterizira statično stanovništvo ili opadajuća brojnost stanovništva, starenje u ruralnim oblastima i nedostatak mogućnosti za zaposlenje. I pored toga što se nalazi blizu izvorišta kvalitetnih sirovina i energije, postojeća industrijska i poljoprivredna baza je uglavnom zastarjela ili joj je potrebna obnova i modernizacija, i marginalizirana je od rastućih tržišta zbog neadekvatne prometne infrastrukture. Iako je temeljna naobrazba za većinu stanovništva prikladna i postoje mogućnosti za visoku i strukovnu naobrazbu, još uvijek nedostaju vještine koje su potrebne za upravljanje suvremenim gospodarstvom.

Razvoj malih i srednjih poduzeća se odvija, ali vrlo sporo, te je uglavnom ograničen na manja poduzeća. Područje ima mnogo mogućnosti za razvoj turizma, što bi privuklo veća i raznovrsna poduzeća, jer bi se sektor modernizirao i povećao svoje usluge na širem tržištu.

Okoliš prihvatljivog područja je u dobrom stanju, usprkos određenim žarištima zagađenja i postojećoj preopterećenoj službi za odlaganje otpada, koja ne može podmiriti značajni ili nekontrolirani rast stanovništva ili industrijskih aktivnosti. Planine i šume, kao značajan imetak u okolišu, posebno su osjetljive na povećanje zagađenja zraka i vode.

Glavni izazov za prihvatljivo područje je revitalizacija privrede kroz učinkovitiju uporabu njene imovine i resursa. Odsustvo jezičnih barijera i postojanje zajedničkog naslijeđa su pomogli sprovođenju značajnog cilja regionalne suradnje. Gospodarska i društvena suradnja među zajednicama predstavlja učinkovito sredstvo suočavanja sa burnom prošlosti i postojanjem novih državnih granica. To predstavlja strateški pristup prekograničnog programa za 2007-2013.

Opći strateški cilj programa je:

Zbližavanje ljudi, zajednica i gospodarstava graničnih područja kako bi zajedno sudjelovali u razvoju kooperativnih područja koristeći ljudske, prirodne i gospodarske resurse i prednosti.

Program se sprovodi prema jednoj glavnoj osi Prioriteta:

Društvena i gospodarska kohezija kroz aktivnosti koje poboljšavaju fizičku, poslovnu, društvenu i institucijsku infrastrukturu i kapacitet.

1.2 Pregled procesa programiranja

Proces programiranja odvijao se od prosinca 2006. do svibnja 2007. godine. Državne vlasti i operativne strukture dobile su pomoć u programiranju kroz projekt Prekogranične izgradnje institucija (PGII) koji je regionalni projekt koji financira Europska unija.

Nakon uvodnog sastanka između Srbije i Bosne i Hercegovine održanog u Beogradu 01. veljače, i kroz nekoliko bilateralnih sastanaka, usvojeni su slijedeći procesi:

- Formiranje Radne skupine/Tima za izradu u obje zemlje koji predstavljaju nadležne vlasti i korisnike koji dobijaju potporu kroz Tehničku pomoć PGII.
- Dostavljanje prihvatljivih programskih područja za obje zemlje na odobrenje EU
- Prvi nacrt SWOT analize i opis Programskog područja svake strane, koje priprema PGII, i udruživanje SWOT analiza u jedan zajednički dokument;
- Prezentacija i diskusija zajedničkog tima za izradu nacrtu na sastanku u Užicu, 11. travnja 2007. godine, uz povratne informacije za poboljšanja.
- Ministarstvo za europske gospodarske odnose (SRB) i Direkcija za europske integracije (BiH) postigli su dogovor o raspodjeli financijskih sredstava iz IPA Prekograničnog programa;
- Drugi sastanak Tima za izradu nacrtu o razmatranju ažuriranog kombiniranog Dokumenta o Programu kako bi se postigao dogovor o završnim izmjenama i dopunama, održan u Sarajevu 04. svibnja 2007. godine
- Konačni nacrt Dokumenta o Programiranju koji su obje strane pripremile i dogovorile na završnom sastanku Zajedničkog odbora za programiranje, 28. svibnja 2007. godine u Beogradu;
- Zajedničko dostavljanje Dokumenta o Programiranju Europskoj komisiji do 31. svibnja 2007. godine.

01. veljače 2007, Beograd	Prvi bilateralni sastanak
06. ožujka 2007, Beograd	Prvi sastanak Tima za nacrt
06. ožujka 2007, Beograd	Prvi sastanak Zajedničkog odbora za programiranje

Prekogranični program

11. travnja 2007, Užice	Drugi sastanak Tima za izradu nacрта
04. svibnja 2007, Sarajevo	Drugi sastanak Zajedničkog odbora za programiranje
28. svibnja 2007, Beograd	Treći sastanak Zajedničkog odbora za programiranje

Program je ažuriran u studenom 2009. godine kako bi se u financijsku tablicu uključile dodjele za naknade za 2010. i 2011. godinu.

Program se provodi u obje zemlje u okviru centraliziranog upravljanja. Državne vlasti u obje zemlje izgrađuju kapacitete i rade na akreditaciji struktura za provedbu kako bi se što prije prešlo na decentralizirano upravljanje tijekom perioda programiranja.

Sukladno Članku 20 IPA Uredbe i Članku 6 (3) IPA Uredbi o realizaciji, Europska komisija je zatražila od predstavnika Država članica i lokalnih MFI u BiH i Srbiji da dostave svoje komentare u svezi sa nacrtom prekograničnih programa suradnje koji su dostavljeni Komisiji.

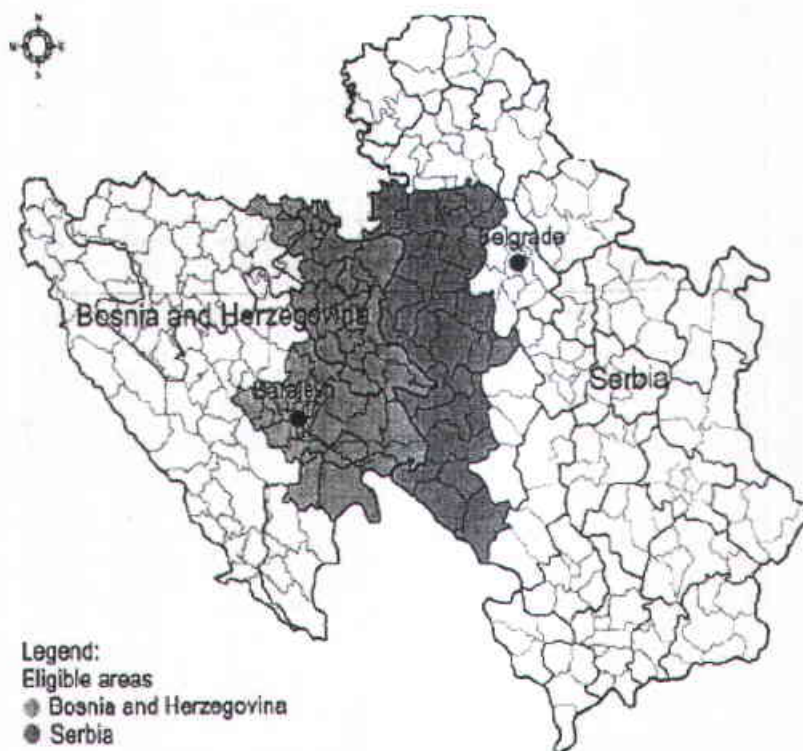
1.3 Državni PGS odbori

U Republici Srbiji državni PGS odbori su savjetodavna tijela koja vrše savjetovanje koordinatora IPA – Komponente II i oni će predstavljati ministarstva, agencije, lokalne uprave i sektore civilnog društva. Savjetovanje sa njima predstavlja dio procesa programiranja, ali isto tako predstavlja i redovito savjetovanje u tijeku provedbe programa, te će služiti kao mehanizam povratnih informacija za koordinate IPA – Komponente II, i isto tako i kao umnožitelj u svezi sa prilikama koje Prekogranični program nudi svojim sudionicima. Članove biraju koordinatori IPA – Komponente II, a odobrava ih vlada svojom odlukom.

U Bosni i Hercegovini državni PGS odbori uspostavljeni su na temelju Odluke Vijeća ministara 30. kolovoza 2007. godine. Državni PGS odbori imati će istu ulogu kao i oni u Republici Srbiji.

2. Mapa i opis prihvatljivog područja

Dio prihvatljivog područja u Republici Srbiji obuhvaća 15.370 km² sa 1.171.126 stanovnika, a u Bosni i Hercegovini obuhvaća 16.742,34 km² sa 1.795.897 stanovnika.

Legenda:

Prihvatljivo područje

○ Bosna i Hercegovina

○ Srbija

Prekogranični program

Bosna i Hercegovina				Srbija	
Prihvatljivo	km ²	Prihvatljivo	km ²	Prihvatljivo	km ²
Gradačac	218	Vlasenica	234	Sremski	3.485
Brčko Distrikt	493,30	Šekovići	202	Mačvanski	3.269
Doboj Istok	40	Kladanj	325	Kolubarski	2.474
Gračanica	219,50	Pelagićevo	20	Zlatiborski	6.141
Srebrenik	248	Han Pijesak	335		
Čelić	136,80	Milići	285		
Lopare	280	Srebrenica	527		
Ugljevik	164	Višegrad	448		
Bijeljina	734	Rogatica	640		
Teočak	29	Sokolac	729		
Sapna	118	Pale	492		
Kalesija	201	Pale Prača	103		
Tuzla	302,35	Novo Goražde	123		
Lukavac	352,66	Rudo	344		
Petrovo	118	Čajniče	275		
Banovići	183	Goražde	248,80		
Živinice	291	Foča Ustikolina	188		
Zvornik	387	Foča	1115		
Bratunac	293	Kalinovik	678,92		
Donji Žabar	49,30	Orašje	125		
Domaljevac-Šamac	41,70	Šamac	188		
Modriča	297	Vukosavlje	96		
Odžak	158,40	Bosanski Brod	234		
Olovo	407,80	Centar	33		
Osmaci	71	Trnovo	338,40		
Trnovo RS	138	Hadžići	273		
Istočna Ilidža	28	Ilidža	162		
Ist. Novo Sarajevo	45	Novi Grad	47,98		
Vogošća	72	Stri Grad Ilijaš	55		
Ist.S.Grad	105	Breza	320		
Vareš	390	Kiseljak	73		
Visoko	232	Kreševo	164		
Fojnica	308		148		
Novo Sarajevo	11,43				
Ukupno		16.742,34 km²		Ukupno	15.370 km²
Ukupno prihvatljivo programsko područje			32.112,34 km²		
Ukupna populacija u prihvatljivom programskom području			2.967.023,00		
Ukupna duljina granice			382,8		
Zelena granica			228,5		
Plava granica			154,3		
Ukupno graničnih prijelaza			8		

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srbije (Statistički godišnjak, Općine u Srbiji 2005), Ministarstvo unutarnjih poslova
Statistička agencija Bosne i Hercegovine

Ukupna površina prihvatljivog područja je 32.112,34 km² sa ukupno 2.967.023 stanovnika. Ukupna duljina granice između dvije zemlje je 382,8 km od čega je 154,3 km kopnena granica, a 185,2 km je riječna granica (rijeke Drina i Sava). Diljem granice postoji osam (8) graničnih prijelaza.

Potrebna NUTS klasifikacija još uvijek nije zvanično prihvaćena ni u Srbiji ni u BiH. Dakle, za potrebe ovog programa prekogranične suradnje dogovoreno je ekvivalentno tumačenje.

U Republici Srbiji, u odsustvu NUTS klasifikacije, okruzi se smatraju područjima koja su ekvivalentna razini NUTS III. Prihvatljivi okruzi su: Sremski, Mačvanski, Zlatiborski i Kolubarski koji se sastoje od 31 općine. U Bosni i Hercegovini ekvivalentna područja prema razini 3 NUTS koja su prihvatljiva za ovaj Program su Sarajevski i Sjevero-istočni region. Stoga se sve općine koje spadaju u ove dvije regije smatraju prihvatljivim.

Kolubarski Distrikt zauzima središnji dio zapadne Srbije. Obuhvaća općine: Osečina, Ub, Lajkovac, Valjevo, Mionica i Ljig. Ima 200.560 stanovnika. Sjedište okruga je grad Valjevo, koji se nalazi na obalama rijeke Kolubare.

Iako se ne graniči sa Bosnom i Hercegovinom izravno, Kolubarski okrug treba biti dio prihvatljivog programskog područja iz slijedećih razloga:

- **Jake gospodarske veze sa BiH.** Regionalna gospodarska komora Valjeva, koja pokriva i Kolubarski i Mačvanski okrug, i čiji je glavni partner u izvozu Bosna i Hercegovina sa 24% od ukupnog stranog izvoza - 107,5 milijuna dolara u 2004. god. (Izvor: Ministarstvo financija, Uprava za carine). Osim toga, BiH se nalazi na 4. poziciji kao veliki uvozni partner sa 6% od ukupnog udjela u uvozu od 242.2 milijuna dolara u 2004. godini.

- **Poslovna akademija, Valjevo (Univerzitet Singidunum)**

U okviru srbijanskog dijela predloženog programskog područja prekograničnog programa Srbija-Bosna i Hercegovina, ovo je jedini akreditirani fakultet ovog tipa, koji pokriva studijske programe u oblasti financija, bankarstva i računovodstva, te informacijskih tehnologija i računalne znanosti, kao i turizma. Uzimajući u obzir prijedlog Prioriteta 1 programa: "Društvena i gospodarska kohezija kroz aktivnosti na poboljšanju fizičke, poslovne, društvene i institucijske infrastrukture i kapaciteta" bilo bi veoma važno da institucije Kolubarskog okruga, kao što su poslovni fakulteti, budu prihvatljivi i da budu uključeni u prekograničnu suradnju.

- **Blizina granice sa Bosnom i Hercegovinom**

Iako izravno ne graniče sa Bosnom i Hercegovinom, dijelovi ovog okruga su u blizini granične linije od samo 5-6 km, a administrativni centar Kolubarskog okruga, Valjevo, udaljen je samo 70 km od graničnog prijelaza sa BiH.

3. Trenutačna situacija u prihvatljivom području

3.1 Povijest

Obje zemlje dijele zajedničku povijest kao konstitutivne republike bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Bosna i Hercegovina i Srbija su sada samostalne zemlje u balkanskom regionu jugoistočne Europe, koje svoje napore usmjeravaju ka ponovnoj izgradnji svojih gospodarstava i postajanju budućim članicama Europske unije. Do sredine 1990-ih nije bilo granice između dvije zemlje. Trenutačno stanje stvari znači da će obnavljanje posvećenosti izgradnji institucija u programskom području učiniti mnogo u jačanju odnosa između zemalja i u njihovoj pripremi za buduće članstvo u Europskoj uniji.

3.2 Demografija

Ukupan broj stanovnika prihvatljivog programskog područja iznosi 2.967.023 stanovnika, sa 1.171.126 u srbijanskom dijelu prihvatljivog programskog područja, i sa 1.795.897 u BiH dijelu. Stanovništvo kao cjelina je ili statično ili u opadanju, posebno u ruralnim oblastima.

Starosna struktura je drugačija u svakoj zemlji:

Država	0-14 god.	15-65 god.	65+ god.
Srbija	16,19	66,77	16,32
BiH	22,14	67,70	10,16

Referenca: Zavod za statistiku Republike Srbije 2006. Općinski zavodi za statistiku u BiH.

Glavne demografske karakteristike prihvatljivog područja su slijedeće: oskudno stareće stanovništvo u Srbiji; mlađa populacija sa dominantnijim ženskim spolom u BiH, koja naseljava manja naselja, uz nekoliko razvijenih gradova sa polu-razvijenim lokalnim i regionalnim gospodarstvima.

U Srbiji, pad od 1% u ukupnoj populaciji je zabilježen još 1991. godine. Niske stope nataliteta, praćeno migracijama bilo u inozemstvo, ili u glavni grad, ili u velike gradove, daleko od prihvatljivog programskog područja, temeljni su razlozi ovog trenda.

U BiH je vidan pomak u stanju stanovništva prema većem broju mladih i smanjenju starijeg stanovništva. Samo je u Bijeljini populacija porasla. Drugdje, kao i u Srbiji, migracija iz prihvatljivog programskog područja predstavlja preovlađujuću demografsku karakteristiku. Dalju demografsku promjenu u BiH predstavlja odnos broja muškaraca prema broju žena koji sada ide u prilog žena (51,3% / 48,7%). U 1991. ta stopa je iznosila 50/50.

Sjeverni dio prihvatljivog programskog područja, koji ima više gospodarskih prednosti, kako u poljoprivrednoj, tako i u industrijskoj proizvodnji, ima povoljniju demografsku perspektivu nego ruralni i izoliraniji središnji i južni krajevi, gdje se trendovi migracija i starenja stanovništva nastavljaju.

3.3 Etničke manjine

Etnička pripadnost je igrala važnu ulogu u novijoj povijesti regiona, i ogleda se u trenutnom profilu prihvatljivog programskog područja. Prema popisu iz 2002. godine, četiri prihvatljiva srbijanska okruga sadrže 5,47% svih nacionalnih manjina u Srbiji. Od ukupnog stanovništva iz srbijanskog dijela prihvatljivog programskog područja 70.335 lica, ili 8,40% od svih stanovnika, pripadnici su etničkih manjina. Najveća etnička grupa su Bošnjaci sa 40.364 stanovnika, ili 29,66% od ukupnog broja Bošnjaka koji žive u Srbiji. Drugu po veličini etničku grupu čine muslimani sa 8.366 stanovnika, ili 42,90% od ukupnog broja muslimana koji žive u Srbiji.

U BiH trenutno ne postoje statistički podaci koji odražavaju etničku pripadnost stanovništva specifičnu za prihvatljivo programsko područje, međutim, primijećeno je da je značajna Romska manjina prisutna u području oko Bijeljine, a u cjelini manjinsko stanovništvo sada čini manje od 1% stanovnika područja.

Danas, svi stanovnici prihvatljivog programskog područja uživaju punu nacionalnu ravnopravnost u svakoj zemlji u kojima ustavi obje zemlje izričito garantiraju prava manjinama.

3.4 Geografski opis

Granica između Srbije i BiH ima 383 km u duljini, od čega 229 km sačinjava riječna granica.

Smješteno u jugoistočnom dijelu Europe, prihvatljivo programsko područje između Srbije i BiH sastoji se od tri izrazito raznovrsna geografska dijela. Sjeverni dio je plodna ravnica; središnji dio ove oblasti je brdovit, a južni dio je planinski. Na srbijanskoj strani prihvatljivog programskog područja na sjeveru, postoji plodno poljoprivredno tlo. Dalje ka jugu teren postaje sve više planinski, u regionu planina Divčibare, Golija, Zlatar i Tara, koje predstavljaju potencijalne oblasti za gospodarski razvoj zbog prisustva prirodnih resursa i rastućih mogućnosti za turizam.

Međutim, samo sjeverni dio prihvatljivog programskog područja se nalazi u izravnoj blizini glavnih prometnica (autoputovi i željeznice) koje omogućavaju brz pristup tržištima u zapadnoj, središnjoj i jugoistočnoj Europi. Poređenja radi, središnji i južni dijelovi su izoliraniji, a kretanje robe i ljudi je sporije.

U BiH, sjeverna nizija (300 metara nadmorske visine) sadrži slivove Save i Drine, sa dolinama rijeka Tolisa, Tinja, Brka, Gnjica i Janja, nudeći najpovoljnije uvjete za poljoprivrednu proizvodnju. Ovo je najvažnija oblast u BiH za proizvodnju žitarica.

Klima u prihvatljivom programskom području je kontinentalna, koju odlikuju topla, suha ljeta i jeseni, i hladne zime sa obilnim sniježnim padalinama zbog prisustva planina. Nedavno, klima je doživjela promjene slične onima u drugim zemljama, sa očiglednim globalnim zagrijavanjem i brzim promjenama vremena. Zime su blage, bez mnogo snijega, a ljetno vrijeme počinje ranije u proljeće, i traje do kasno u jesen.

Središnji, brdoviti dio BiH (prosječna visina od 300 do 700 metara iznad razine mora), sadrži najviše općina u prihvatljivom programskom području u BiH. Ovaj dio je veoma bogat raznim mineralima i hidro-električnim potencijalom kao važnim resursima za industrijsku proizvodnju. Zbog konfiguracije terena, najviše obradivog tla u ovoj oblasti je na padinama, koje podliježu eroziji, što ometa korišćenje poljoprivredne mehanizacije. Ova zemlja je klimatski i fizički pogodnija za uzgajanje voća i za ispaše. Postoje guste šume uz rijeku Drinu u istočnom dijelu BiH.

Rijeka Drina, sa nekoliko visokih brana, čini 185,3 km granice između Srbije i BiH. Na sjeveru se uliva u rijeku Savu. Obje rijeke su bogate prirodnim resursima, raznim vrstama ribe i drugim životinjskim vrstama. Prihvatljivo programsko područje sadrži Nacionalni park Taru i jezero Perućac. Južnu planinsku oblast u obje zemlje karakterizira veoma dobro očuvano prirodno okruženje koje nudi prirodne resurse i biodiverzitet, što ukazuje na visok potencijal za razvoj poljoprivrede, energetike i turizma.

3.5 Infrastruktura

Iako je prisutna široko rasprostranjena mreža putnih i željezničkih veza u prihvatljivom programskom području, ona je zapostavljena u nedavnoj prošlosti, zbog nedostatka adekvatnih sredstava za započinjanje velikog programa rekonstrukcije.

3.5.1 Putna infrastruktura

U Srbiji lokalni putovi čine gotovo 70%, regionalni autoputovi 20% i državni autoputovi samo 10% od ukupne putne mreže. Paneuropski koridor 10 koji prolazi kroz Sremski okrug je glavna prometna veza između zapadne i istočne Europe, koja povezuje Salzburg i Solun.

U BiH lokalni putovi čine 56%, dok regionalni putovi čine samo 27%, a autoputovi još manje (17%) od ukupne putovne mreže.

U obje zemlje putovna mreža je razvijenija na sjeveru, ostavljajući izoliranim zajednicama na jugu lošiju i nezadovoljavajuću putovnu mrežu. Iako je putovna mreža sjever-jug obimnija sa obje strane granice, postoji manje veza u pravcu istok-zapad.

3.5.2 Željeznice

Srbijanski sustav željeznice je nazadovao tokom posljednjih deset godina. Nedostatak investicija i održavanja, kao rezultat lošeg stanja u gospodarstvu, doveli su do propadanja željezničkog sustava. Od ranih 1990-ih posluje na razini koja je mnogo niža od njenog punog kapaciteta.

Željeznička mreža u Bosni i Hercegovini je u lošem stanju. Ona je nerazvijena i nije u potpunosti elektrificirana, čime se ograničava njen potencijal u pružanju učinkovite prometne infrastrukture. Postoje tri granična željeznička prijelaza između Srbije i BiH.

Poboljšanja u skoro svakom aspektu su neophodna da bi se omogućilo da sustav željeznice zapadnog Balkana djeluje kao važan prometni prolaz iz Europe ka drugim dijelovima svijeta.

3.5.3 Granični prijelazi

Diljem granice između dvije zemlje postoji ukupno osam graničnih prijelaza. Broj graničnih prijelaza je dovoljan, ali je potrebno poboljšanje i modernizacija infrastrukture i kapaciteta.

3.5.4 Zračne luke

U BiH dijelu prihvatljivog programskog područja postoje dvije potpuno funkcionalne i dobro opremljene međunarodne zračne luke: u Tuzli, koja se nalazi u Dubravi-Živinice, 8 km jugoistočno od Tuzle, koja je otvorena za promet 1998. godine, i u Sarajevu, koja je potpuno renovirana 2005. godine.

3.5.5 Luke

U Sremskom okrugu u Srbiji, rijeke Dunav i Sava su plovne čitavom duljinom ovog dijela prihvatljivog programskog područja. Rijeka Drina nije plovna diljem većeg dijela prihvatljivog programskog područja, mada nudi brojne mogućnosti za športove na vodi i

turizam.

U BiH, značajne mogućnosti za riječni promet u prihvatljivom programskom području nalaze se diljem rijeke Save, prema istraživanju koje je provedeno početkom 1990-ih. Ključna riječna luka je u Brčko Distriktu, koja je dizajnirana za rukovanje i obradu građevinskih materijala iz rijeke (šljunak i pijesak). Druge značajne luke nalaze se u Šamcu i Brodu. Od ove tri glavne luke u BiH, luka Brčko je najveća u smislu kargo (teretnog) prometa.

3.5.6 Telekomunikacije

Telekomunikacijska mreža u prihvatljivom programskom području generalno je dobro razvijena, kako fiksna, tako i mobilna telefonska mreža. Pored toga, postojeća mreža internetskih provajdera trenutno pokriva potrebe, ali ovo je stalno rastući sektor koji pruža sve naprednije usluge.

3.5.7 Vodoopskrba, otpadne vode, grijanje, odlaganje otpada

Obrada otpada iz kućanstava i industrije širom programske oblasti je ispod međunarodno prihvatljivih standarda. U Srbiji su kapaciteti općinskih deponija preopterećeni. Odlaganje i obrada otpadnih voda i kanalizacije je na naročito niskoj razini u BiH.

3.5.8 Energija, struja

Hidroelektrana u Višegradu, u BiH, je glavno postrojenje za proizvodnju i opskrbu električnom energijom u prihvatljivom programskom području. U srbijanskom dijelu prihvatljivog programskog područja proizvodnja energije je prilično dominantna karakteristika lokalnog gospodarstva sa termoelektranom u Kolubarskom okrugu i kompleksom drinsko-limskih elektrana u Zlatiborskom okrugu, na rijekama Drina, Lim i Zapadna Morava (HE Bajina Bašta, HE Uvac, HE Potpeć, HE Kokin Brod, HE Bistrica, HE Zvornik, HE Ovčar Banja i HE Međuvršje). Drinsko-limske elektrane imaju dostupne kapacitete od 1.083 MW, što čini 13% ukupnog električnog potencijala Srbije.

3.6 Gospodarstvo

Područje karakterizira gospodarstvo koje posluje ispod razine i koja se pogoršala kao posljedica marginalizacije regiona i nestabilnosti u 1990-im. Relativna izoliranost većeg dijela regiona u odnosu na spoljna tržišta, kao i niska razina investicija, doveli su do ograničene privredne ekspanzije. Zatvaranje i restrukturiranje starijih, nekonkurentnih i zastarjelih proizvodnih postrojenja je doprinijelo nezaposlenosti u regionu. Međutim, izvjesni oporavak je ipak nastupio sa napredovanjem obnove u privredi.

3.6.1 BDP

U BiH, u periodu intenzivne obnove privrede između 1995. i 2003. godine primijećene su visoke stope rasta (iznad 7% godišnje) u BDP. Državna razina BDP iznosi 2,100 EUR.

U Srbiji BDP prihvatljivog programskog područja iznosi 2.800 EUR po glavi stanovnika, što čini 70% od državne razine u 2005. Godišnji rast tijekom posljednjih 5 godina procjenjuje se na 2,5%.

3.6.2 Poljoprivreda i ruralni razvoj

Povoljni uvjeti za poljoprivrednu proizvodnju jedna su od prednosti prihvatljivog programskog područja. Procjenjuje se da je oko 20-25% radno sposobnog stanovništva ove oblasti zaposleno u ovom sektoru. Osim u južnom planinskom dijelu, tlo i klima su idealni za širok spektar kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda i uzgoj stoke, uključujući organsku proizvodnju hrane. Međutim, postoji niz negativnih trendova koji ograničavaju produktivnost i konkurentnost.

U Srbiji, gazdinstva u privatnom vlasništvu nisu uključena u zvaničnu statistiku. Dominacija malih porodičnih farmi, upravljanje tradicionalnim metodama, bez pristupa modernoj opremi čini ovaj sektor relativno neproduktivnim po standardima EU.

U BiH, 57% poljoprivrednog tla je u privatnom vlasništvu. Međutim, obradivo tlo je smanjeno zbog zanemarivanja i korišćenja u druge svrhe. Stočarstvo je u padu, smanjeno je za 50% od 1990. godine. Veći poljoprivredni konglomerati trenutno prolaze kroz proces restrukturiranja i privatizacije, i trpe štetu zbog lošeg pristupa i kapitalu i tržištu, i zbog nedefiniranog pravnog statusa.

Usklađenost sa propisima Europske unije o poljoprivrednim proizvodima je nepotpuna. Visoki troškovi transporta za dopremanje proizvoda na tržište predstavljaju zajednički problem za obje zajednice.

3.6.3 Industrija

Značajna industrijska baza je prisutna u cijelom prihvatljivom programskom području. Usprkos problemima, ovaj sektor ostaje temelj privrede ovog kraja i nalazi se u procesu restrukturiranja. U načelu, problemi u sektoru mogu se sažeti kao: niska produktivnost rada, bolan proces restrukturiranja tradicionalnih industrija, nedostatak investicijskog kapitala, niska razina izvozne orijentacije i - uz nekoliko izuzetaka - nedostatak konkurentnosti, niska razina inovacija i suradnje sa istraživačkim i razvojnim institucijama i nedostatak umrežavajućih veza između zajedničkih sektora. Postoji trend dalje koncentracije industrijskog potencijala u urbanim sredinama, dok su periferne oblasti u opadanju. Sve u svemu, primjetna je niska razina poslovanja i voditeljskih znanja.

Industrijski sektor je bio glavni segment gospodarstva BiH u programskoj oblasti, što je činilo skoro 50% zaposlenosti i investicija u periodu do 1990. Značajno prekogranično kretanje roba bio je redovit proces u tom periodu, a koji je sada potrebno ponovo uspostaviti. Glavne aktivnosti područja su: industrija, proizvodnja energije i rudarstvo, koncentrirani uglavnom u tuzlanskom basenu i poljoprivredna industrija koja se temelji na industriji, i koja je koncentrirana po Posavini i Semberiji (u općinama Bijeljina i Brčko), i u Zvorniku u središnjem dijelu. Nema industrijskih aktivnosti u južnom dijelu.

Danas, nepovoljni gospodarski i finansijski uvjeti, posljedice razaranja i migracije stanovništva, nedostatak kapitala, zastarjelost tehnologije, niska iskorišćenost kapaciteta i gubitak tržišta značajno su smanjili gospodarsku snagu regiona.

Slično je i u Srbiji, industrijsku bazu u prihvatljivom programskom području karakteriziraju nedovoljno iskorišćeni kapaciteti i zastarjeli objekti. Izvjestan broj velikih industrijskih pogona nalazi se u ovom području. Najvažniji od njih je "Matroz" Fabrika celuloze i papira u Sremskom okrugu, koja se trenutno nalazi u procesu privatizacije. Slijedeće ključne industrijske aktivnosti su prisutne: prehrambena, drvno-prerađivačka, industrija namještaja, industrija lakih metala, tekstilna industrija i kemijska industrija.

Privatizacija državnih poduzeća se i dalje nastavlja, često dovodeći do značajne nezaposlenosti. Međutim, tvrtke koje su sposobne da prođu kroz promjene u kratkom roku, uz kreiranje održive i konkurentne industrijske i proizvodne baze u dugoročnom periodu, predstavljati će temelj za privredni razvoj prihvatljivog programskog područja.

3.6.4 Sektor MSP

Razvoj MSP je glavni stub politika obiju vlada, kao sredstvo za postizanje dinamične razine gospodarske ekspanzije koja je potrebna u prihvatljivom programskom području kako bi se dosegao gospodarski paritet sa europskim susjedima. Međutim, kultura poduzetničkog duha nije dobro razvijena u prihvatljivom programskom području. Pored toga, većina MSP su mikro poduzeća, porodični koncerni, uglavnom prodavnice i manje usluge. Oni ne ostvaruju značajan doprinos u ukupnom gospodarstvu i nude veoma ograničene mogućnosti zapošljavanja.

U BiH, iako se broj MSP gotovo učestvostručio od 1990, kada se uspoređi s dinamikom rasta malih poduzeća u zemljama u okruženju, situacija se i dalje smatra nezadovoljavajućom.

U Srbiji, nedostatak povoljnih načina financiranja, teškoće u pristupu kreditnim linijama, birokratske procedure, poreska politika, nemogućnost pristupa novim tržištima i nedostatak kvalificirane radne snage u prihvatljivom programskom području predstavlja prepreke za razvoj sektora MSP. Ipak, sektor MSP predstavlja značajan izvor zapošljavanja. 28% svih zaposlenih u prihvatljivom programskom području radi u registriranim tvrtkama (uključujući vlasnike) i one su najznačajniji izvor samozapošljavanja.

3.6.5 Usluge

Osim turizma, usluge se ne smatraju posebnim sektorom srbijanskog ili bosanskohercegovačkog gospodarstva, i, sa statističke točke gledišta, nalaze se u paketu sa ostalim sektorima gospodarstva. Međutim, obje zemlje priznaju da dobro razvijen sektor usluga doprinosi pozitivnom razvoju gospodarstva, stvarajući zaposlenje i pružajući valorizaciju postojećih industrija i poduzeća.

3.6.6 Regionalni i lokalni razvoj

Sa obje strane granice postoji značajan broj nevladinih organizacija i inicijativa zajednice da se stimulira regionalni gospodarski rast. Širom graničnog područja postoje Gospodarske komore, Regionalni centri za razvoj malih i srednjih poduzeća, i agencije za revitalizaciju zajednice.

U BiH postoji pet regiona i svaki pokriva po jedna Regionalna razvojna agencija:

Prekogranični program

1. ARDA pokriva sjevero-zapadni region
2. NERDA pokriva sjevero-istočni region
3. REDAH pokriva hercegovački region
4. REZ pokriva središnji region
5. SERDA pokriva sarajevski region.

Regionalne razvojne agencije (RRA) su utemeljene od strane javnog, privatnog i nevladinog sektora, i doprinose ukupnom gospodarskom razvoju. One su utemeljene kao sredstvo za potporu gospodarskoj obnovi, stvaranju novih radnih mjesta i ljudskih resursa i razvoja infrastrukture.

Strateški planovi lokalnog gospodarskog razvoja u Srbiji su završeni i usvojeni u 8 općina programskog područja, a nacrti su spremni za još dvije općine. U ovim dokumentima prioriteti su poljoprivreda, prehrambena industrija i turizam.

Ove organizacije su ključni igrači u prekograničnom programu jer obezbjeđuju izravnu vezu sa potencijalnim korisnicima, kao i izravne međuljudske kontakte sa lokalnim stanovništvom u prihvatljivom programskom području. Usprkos sporom startu, oni uživaju visok stupanj pouzdanosti i povjerenja, i u poziciji su da daju snažnu potporu za programe ove vrste.

3.6.7 Turizam

Turistička industrija je razvijenija u srbijanskom dijelu pogranične oblasti, nego u BiH, iako ova zemlja posjeduje izuzetne prirodne, kulturne i povijesne lokacije i ima dobar položaj za turizam. Rijeka Drina, označavajući granicu između zemalja, može ponuditi veliki broj vodenih turističkih aktivnosti.

Region planine Zlatibor je poznata turistička destinacija za Srbe, i posjeduje mnoge objekte za šport, porodicu, kongrese i medicinski turizam.

Razvoj turizma u BiH je jasna prilika za južni dio prihvatljivog programskog područja koje je manje obdareno industrijom i poljoprivredom. Turizam može da obezbijedi područje sa dodatnim zapošljavanjem i gospodarskim mogućnostima za rast. U obje zemlje zaštita izvanrednog prirodnog okruženja je prioritet, i biti će u ravnoteži u odnosu na nekontroliran razvoj turizma.

3.7 Ljudski resursi

3.7.1 Naobrazba, istraživanje i razvoj

Kapaciteti naobrazbe na razini osnovnih i srednjih škola i fakulteta postoje u pograničnim područjima obje zemlje. Tri potpuno opremljena sveučilišta u Tuzli, Sarajevu i Istočnom Sarajevu nalaze se u prihvatljivom programskom području. Iako se obrazovne ustanove na primarnoj razini smatraju adekvatnima, one na sekundarnoj razini su opisane kao zastarjele i neadekvatne, jer im nedostaju moderna IT oprema i laboratorije. Međutim, srtukovne obrazovne institucije se nalaze u većim gradovima i mjestima. U BiH, veliki procenat djece školskog uzrasta, često iz etičkih manjina, odsustvuje izvan škole. Mogućnosti postoje da se

ispravi ovaj problem, koji ima implikacije na razvoj ovog konkretnog prihvatljivog programskog područja. U Srbiji, nedostatak specijaliziranih srednjih škola koje ispunjavanju važeće standarde doveo je do migracija u veće gradove, gdje postoje bolji uvjeti.

Istraživanje i razvoj u regionu skromno su organizirani na sveučilištima i istraživačkim institutima. Pored Užica, ne postoje značajniji centri za istraživanje i razvoj u prihvatljivom programskom području.

3.7.2 Tržište rada (zaposlenost i nezaposlenost)

Kombinacija prelaska na tržišno gospodarstvo, zatvaranje ili opadanje tradicionalne teške industrije, generalno niska razina naobrazbe i turbulentna situacija u regionu dovela je do natprosječne nezaposlenosti i migracija radne snage iz prihvatljivog programskog područja. U Srbiji, stopa nezaposlenosti je iznad 22%, a među osobama u dobi od 25 do 49 godina starosti i preko 60%. U BiH, potreba da se rekonstruira veći dio infrastrukture ove oblasti u početku je smanjila nezaposlenost, ali temeljna nepovoljna gospodarska situacija je obrnula ovaj trend, osim u Bijeljini, koja predstavlja magnet za migrante koji traže posao. Danas 54% osoba u dobi od 16 do 30 godina starosti izražava želju da napusti zemlju kako bi ostvarili bolji standard života.

3.8 Okoliš i priroda

Veći dio prihvatljivog programskog područja karakterizira čist okoliš sa niskom razinom zagađenja.

Prihvatljivo programsko područje se nalazi između tri rijeke: Bosne na zapadu, Save na sjeveru i Drine, koja dijeli područje na dva dijela. Planinski i slabo naseljeni južni dio ima veliku biološku raznovrsnost flore i faune. Zlatibor, Fruška gora, Golija, Tara, Zlatar, Jahorina, Bjelašnica i Igman su planine koje su pod gustom šumom, nezagađene, i sadrže mnoge prirodne resurse.

U Zlatiborskom okrugu, planina Zlatibor pokriva 300 km² na nadmorskoj visini od oko 1.000 m, sa najvišim vrhom od 1.496 m. Tara, najveći nacionalni park Srbije obuhvata 220 km² i pokrivena je gustim, očuvanim šumama jele, smreke, bukve i borova, kao jedna od najboljih i najočuvanijih u Europi. To je jedino mjesto na svijetu gdje je veoma rijetka vrsta – Pančičeva omorika našla svoje prirodno stanište. Osim toga, planina Golija je pod zaštitom UNSECO-a definirana kao prirodni rezervat biosfere, i ona pokriva 53.804 hektara sa najvišim vrhom od 1.833 m.

U prihvatljivom programskom području, ali bliže granici sa Crnom Gorom, nalazi se Sutjeska, najstariji nacionalni park u BiH. Obuhvatajući 17.500 ha, ona obuhvata Perućicu, jednu od posljednjih europskih prašuma, i planinu Maglić, sa najvišim vrhom u BiH. To je posljednje europsko stanište mrkog medvjeda, a stanište je i za vukove i orlove.

3.9 Kultura

Prihvatljivo programsko područje posjeduje bogatstvo kulturnih dobara, pokazujući različitu povijesnu, kulturnu i vjersku pozadinu regiona. Konkretno, jugozapadna Srbija obiluje srednjovjekovnim crkvama i manastirima. U BiH snažan duh športske kulture zemlje ogleda se u postojanju športskih dvorana i športskih centara, od kojih je mnogima potrebna popravka. Škole i fakulteti ovog područja organiziraju kulturne aktivnosti i festivale.

3.10 Kratak pregled nedostataka, razlika i potencijala za razvoj

Prihvatljivo programsko područje između BiH i Srbije sadrži veliku raznovrsnost predjela, resursa, stanovništva i gospodarstva. Pošto nisu postojale formalne granice prije raspada bivše SFRJ, ove dvije zemlje dijele i zajedničku povijest suradnje. Međutim, nedavni turbulentni događaji ostavili su gospodarstva obiju zemalja u gore stanju nego prije 1990, i sa opadajućim brojem i manje produktivnim stanovništvom. Ipak, veći dio gospodarskog temelja je sačuvan, i oba gospodarstva pokazuju skroman napredak. Međutim, zastarjela proizvodna i poljoprivredna oprema i transportna infrastruktura zahtijevaju hitnu modernizaciju i popravku.

Zbog opadanja gospodarskih aktivnosti, nedostatka pristupa tržištima i rekonstrukcije teške industrije, došlo je do rasprostranjenog zapošljavanja i migracije mlađeg stanovništva izvan područja. Poljoprivredni sektor, kojem je također potrebna modernizacija, proizvodi visoko kvalitetnu hranu na plodnom tlu koje se navodnjava putem obilne riječne mreže u ovoj oblasti.

Putovnoj mreži prihvatljivog programskog područja također je neophodna modernizacija. Ne postoje veći autoputovi u ovoj programskoj oblasti. Sustav putova u južnom dijelu sastoji se uglavnom od uskih lokalnih putova. Željeznički sustavi u obje zemlje rade ispod svojih punih kapaciteta, i hitno su im potrebne investicije, posebno u BiH.

Sektor MSP je u porastu: međutim njegov utjecaj na gospodarstva dvije zemlje je do sada zanemarljiv.

Područje ima izuzetne prirodne ljepote i resurse. Turizam je dobro razvijen ali nedovoljno iskorišten sektor u Srbiji. U BiH on je tek počeo da se razvija. Posebno u planinskom južnom dijelu prihvatljivog programskog područja i duž rijeke Drine, postoje brojne mogućnosti za razvoj ili stvaranje širokog spektra turističkih aktivnosti. Zaštita okoliša ovog izuzetnog okruženja je od velike važnosti, jer novi komercijalni i industrijski razvoji prodiru prema šumskim i riječnim sredinama.

U zaključku, prihvatljivo programsko područje ima jasnu potrebu za velikim investicijama u svim sektorima: javnom, privatnom, sektoru ljudskih resursa, putovnoj i drugoj infrastrukturi. Postojanje međunarodne granice između zemalja podrazumijeva uvođenje značajnog obima novih regulatornih mjera koje će snažno utjecati na svakodnevne prekogranične aktivnosti, uključujući i uvoz i izvoz prehrambenih proizvoda manjeg obima od strane lokalnog stanovništva, kao i poljoprivredna kretanja na komercijalnom temelju. Operacije u okviru ovog programa prekogranične suradnje stvoriti će i ojačati će partnerstvo i promovirati će mreže u obje zemlje, čime se može riješiti pitanje nezaposlenosti kroz otvaranje novih radnih mjesta u kratkom roku.

Prekogranični program

Predložena strategija, stoga, biti će usmjerena na izgradnju mreže i sinergija za poticanje gospodarskog razvoja, fokusirajući se na:

- Stvaranje povoljnih uvjeta za razvoj MSP u prihvatljivom programskom području;
- Održavanje visokog kvaliteta okoliša u prihvatljivom programskom području kao gospodarskog resursa, sarađujući u zajedničkim inicijativama zaštite i eksploatacije.

Da bi se ostvario strateški cilj programa, prvo će biti neophodno da se utemelji zajednički okvir u kojem suradnja između zainteresiranih strana može da napreduje.

Prekogranični program

Snage	Slabosti
• Povijesne veze omogućavaju solidan temelj za kulturno razumijevanje, izgradnju povjerenja i prekograničnu suradnju; • Nema jezičnih barijera u prihvatljivom programskom području; • Dobro uspostavljena prekogranična međuljudska suradnja i suradnja NVO	• Negativan prirast stanovništva vodi do nepovoljnih demografskih trendova; • Unutrašnje gospodarske migracije u urbane centre i emigracija osiromašuje pogranično područje u smislu educirane i produktivne radne snage; • Nizak životni standard i povećavanje starosne dobi kod ruralnog stanovništva; • Zajedničko kulturno naslijeđe nije imalo utjecaja na koncept zajedničkog identiteta
Prilike	Prijetnje
• Pozitivan regionalni identitet i programi regionalnog razvoja ohrabriti će gospodarski i socijalni razvoj usmjeren na zadržavanje – i privlačenje – mladih u području; • Razvoj ili ponovna izgradnja kulturnih i gospodarskih veza za stvaranje prilika za pozitivnu suradnju; • Prilike za multi-etničko stanovništvo za suradnju u izgradnji povjerenja između civilnih socijalnih grupa; • Prilike za medije i kulturne mreže u angažiranju pograničnog stanovništva u sudjelovanju u prekograničnim inicijativama;	• Odsustvo ili neprovođenje, državnih i regionalnih programa za promoviranje regionalnog razvoja može u konačnici da ubrza migraciju; • Različiti demografski trendovi između južnih i sjevernih dijelova u pograničnom području mogli bi da izazovu neuravnotežen razvoj i dalju izolaciju pojedinih dijelova pograničnog područja; • Dalje gospodarske migracije u gradove i inozemstvo (naročito iz južnog dijela programskog područja) mogu ubrzati privredni pad u pograničnim oblastima.
Snage	Slabosti
• Idealni uvjeti za organsku proizvodnju i proizvodnju kroz tradicionalnu poljoprivredu; • Postojeća industrijska baza (npr. tekstilna, kemijska, metalurška i prehrambena) prolazi kroz rekonstrukciju ka konkurentnijoj budućnosti; • Obilni dostupni prirodni resursi (voda, mineralno bogatstvo, termalni izvori, šume, itd.) u cilju potpore gospodarskog; • Strukture za regionalni i lokalni razvoj (kancelarije Lokalnog gospodarskog razvoja, agencije za MSP, Gospodarske komore, Regionalne razvojne agencije, turističke agencije) uvedene su sa obje strane granice sa strategijama za ublažavanje socijalne ekskluzije i obrtanje gospodarske stagnacije; • Značajan broj MSP širom pograničnog područja; • Iskustvo prekogranične općinske suradnje i predstavljanje općina postoji u pograničnom području; • Euroregija Sava-Drina-Majevica je uspostavljena radi potpore intezivirane suradnje između općina; • Područje je važan generator hidro-električne energije; • Temeljna turistička infrastruktura već postoji, naročito za zimski turizam.	• Objema strankama nedostaju snažni politički okviri za lokalni gospodarski razvoj; • Slabo gospodarstvo u pograničnom području oslanja se na financiranja središnje vlasti za održavanje stanovništva i subvencioniranje industrije; • Nedostatak dostupnosti državnih i regionalnih fondova, i uočeni rizici za izvore inozemnih izravnih investicija, inhibiraju modernizaciju i restrukturiranje zastarjelih i nekonkurentnih industrijskih i poljoprivrednih resursa graničnih područja; • Nedostatak institucija i laboratorija za standardizaciju i certifikaciju poljoprivrednih proizvoda (posebno hrane) u BiH; • Sektor MSP predstavlja uglavnom mikro poduzeća sa ograničenim mogućnostima za zapošljavanje - sektor srednjih poduzeća je nerazvijen i nema učinkovitu potporu za razvoj kapaciteta za apsorpciju radne snage, što smanjuje ukupan utjecaj MSP na gospodarski rast; • Niska razina inovacija i ograničena suradnja između institucija za lokalna istraživanja i razvoj, javnih vlasti i tržišta rada ozbiljno ometa realni gospodarski razvoj; • Nedostatak smještaja visokog standarda i usluga potpore za turizam; • Središnji postupak donošenja odluka za regionalni razvoj dovodi do nedovoljne suradnje i koordinacije na lokalnoj razini.

Prekogranični program

	Prijetnje • Korišćenje prednosti Centralno-europskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA) u povećanju izvoznog potencijala; • Razvoj i unaprijeđenje mrežnih veza između privrednih sektora (npr. poljoprivredni, kemijski, šumarski, turistički) radi iskorišćavanja prednosti lanca snabdijevanja i klastera za unaprijeđenje konkurentnosti; • Povećana potpora javnog sektora u razvijanju koordinirane zajedničke usluge za poslovnu potporu koje podstiču rast MSP, i izgradnja vještina upravljanja i kompetencija; • Potpora ciljanom razvoju specifičnih turističkih sektora: npr. rijeke, banje, kulturni, poljoprivredni sektor i sektor divljine i prirode, itd. • Suradnja između istraživačkih i razvojnih institucija i industrije može podstaći inovacije i povećati konkurentnosti industrije, posebno u sjevernom dijelu pograničnog područja; • Jačanje kapaciteta za strateško planiranje, programiranje i realizaciju projekata, i u privatnom, i u javnom sektoru povećati će pristup izvorima financiranja; • Potpora unaprijeđenju institucijske suradnje na razini regionalnih i lokalnih vlasti kao što su Euroregioni, stalni općinski odbori radi proširenja poslovnih mogućnosti; • Mapiranje gospodarskih resursa i poduzeća u programskom području, kao korak ka stvaranju mreže veza i razmjene iskustava radi pomaganja i vođenja gospodarstvenika i ciljanih investicija; • Dijeljenje zajedničkog upravljanja i iskustva među velikim proizvođačima energije u pograničnom području; • Zajednička identifikacija i planiranje gospodarskih razvojnih oblasti.	Prijetnje • Nedostatak prilika za poduzetnike kako bi imali pristup visokokvalitetnim uslugama krojenim prema potrebama koje im pomažu da se bolje takmiče na globalnim tržištima; • Percepcija oblasti kao gospodarstva sa niskom dodatnom vrijednošću; • Spora realizacija - ili nedostatak - relevantnih Državnih strategija, za potporu gospodarskog razvoja pograničnog regiona (Strategije regionalnog razvoja, uključujući Operativne planove, Državne razvojne planove za razvoj turizma, itd); • Centralizacija odlučivanja o gospodarskom razvoju otežava suradnju općina na lokalnoj razini; • Kašnjenja ili neizvjesnosti u procesu pridruživanja EU odvlačeju inozemne investicije iz područja; • Neadekvatni poticaji, subvencije i porezne olakšice i oslobodjenja za dalje stimuliranje zapošljavanja, inovacije i ulaganja u sektor MSP; • Nedostatak prometne infrastrukture i nedovoljna koordinacija i suradnja u (između službi, marketinga, poljoprivrede, javnog sektora, itd) u turističkom sektoru ograničava eventualne mogućnosti; • Nastavljena zavisnost lokalnih vlada od središnjega proračuna umanjuje ulogu općina u lokalnom razvoju; • Nedostatak voditeljskih i poslovnih vještina u sektoru MSP srednje veličine rezultirati će fragmentiranim i nekoordiniranim poslovnim razvojem, smanjujući potencijalne koristi za gospodarstvo pograničnog područja.
	Snage • Rasprostranjena osnovna, srednja i visoka naobrazba dostupna je širom pograničnog područja; • Sveučilišta u Tuzli, Sarajevu i Istočnom Sarajevu, te blizina tehničkih centara i centara za strukovno osposobljavanje podupiru širok spektar specijaliziranih edukacijskih potreba (npr. učiteljski i pedagoški fakulteti, poljoprivredni fakulteti, itd); • Srbijski i BiH lokalni ogranci Državne službe za zapošljavanje već surađuju na	Slabosti • Generalno govoreći, slaba edukacijska i kvalifikacijska struktura stanovništva, kao i neusuglašenost srednje i više naobrazbe u zadovoljavanju trenutne potrebe tržišta rada; • Niska razina sudjelovanja u osnovnoj i srednjoj naobrazbi u ruralnim područjima širom regiona (BiH); • Nedostatak kulture doživotnog učenja, posebno stranih jezika i računalnih vještina; • Povećanje nezaposlenosti zbog visoka kvalificirane i nekvalificirane radne snage iz bivših državnih poduzeća;

Prekogраниčni program

	pokretanju razvoja javnih – i privatnih – službi za zapošljavanje u ovom području; • Postojanje međunarodno priznatih programa naobrazbe; • Politike za poticanje uključivanje manjina u naobrazbu.	• Ograničene mogućnosti zapošljavanja za nekvalificiranu radnu snagu; • Nedostatak suvremenih, sektorski specifičnih, turističkih edukacijskih kapaciteta
	Prilike • Povećana pažnja na programima naobrazbe i obuka prilagođenih potrebama tržišta rada, praveći jaku vezu između naobrazbe i gospodarskih snaga i prednosti; • Razvoj prilika za adekvatne obuke/prekvalifikacije za višak radnika iz bivših državnih poduzeća u oblasti koje su relevantne za gospodarski razvoj pograničnog područja; • Poboľšanje poslovnog upravljanja i poduzetničkih vještina kroz mehanizme poslovne naobrazbe; • Razvoj prekograničnih mogućnosti za zapošljavanje mladih stručnjaka i izuzetno educiranih osoba putem suradnje između institucija za naobrazbu i institucija tržišta rada; • Razvoj novih nastavnih programa, ispunjavanje međunarodnih standarda, radi potpore tehničke i stručne naobrazbe, uključujući učenje na daljinu za one sa slabim pristupom školama i fakultetima; • Objezbjedenje prevoza do škola u udaljenim i ruralnim područjima. • Povećan naglasak na inicijativama za smanjenje siromaštva i inicijativama socijalne uključenosti manjina	Prijetnje • Sporo usvajanje srednjoškolskih sustava naobrazbe povećati će jaz između ponude i tražnje na tržištu rada; • Ograničen pristup seoskog stanovništva formalnom sustavu naobrazbe zbog daljih migracija iz ruralnih prema urbanim centrima zadržati će ili pogoršati postojeće nedostatke; • Državne razvojne politike koje su nedovoljno razvijene da bi zadovoljile specifične potrebe za stvaranje radnih mjesta u pograničnim područjima; • Nema promjena u začaranom krugu siromaštva, nedostatak naobrazbe i loši izgledi nezaposlenosti marginaliziraju pogranična područja i ometaju gospodarski razvoj.
	Snage • Međunarodne zračne luke Tuzla i Sarajevo nalaze se u regionu; • Postojanje temeljne mreže državnih, regionalnih i lokalnih putova; • Dobro razvijena energetska mreža; • Postojanje mreža plovnih rijeka, uključujući lučke objekte u sjevernom dijelu područja; • Postojanje mnogih graničnih prijelaza omogućava učinkovitu prekograničnu gospodarsko-kulturnu suradnju; • Dobra telekomunikacijska infrastruktura.	Slabosti • Neuravnotežena prometna infrastruktura marginalizira južno pogranično područje i inhibira investicije; • Nedostatak kvalitetne putne mreže u pravcu istok-zapad ograničava prekograničnu trgovinu; • Loši lokalni putovi u južnom dijelu povećavaju izoliranost zajednica; • Nedostatak brzih autoputova u cijelom području; • Većini putova je neophodna radikalna modernizacija ili popravak; • Loša mreža javnog prijevoza smanjuje mobilnost stanovništva; • Putna i željeznička mreža ne može da se nosi sa uvećanim prometom; • Prostorno planiranje i postupci koji su rezultirali novim urbanim sredinama, posebno u

Prekogranični program

turističkim centrima	
Prilike	Prijetnje
- Povećana suradnja između javnih (lokalnih i regionalnih) aktera u zajedničkim politikama planiranja prometa; - Unaprijeđenje odabranih graničnih prijelaza za povećanje prekograničnog prometa i gospodarske suradnje; - Rekonstrukcija putova, regionalnih zračnih luka, i razvoj infrastrukture koja je povezana sa turizmom (kao što su ski centri, športski objekti, planinarske i biciklističke staze, itd.) kako bi se poboljšao pristup turistima u obje zemlje; - Plan za izgradnju koridora VC u BiH koji bi obuhvatio dio Surajevskog regiona; - Povećana komercijalna uporaba riječnog i željezničkog prometa.	- Nerazvijenost prometne infrastrukture ograničiti će gospodarski rast u pograničnim područjima; - Spora realizacija državnog strateškog pristupa za investiranje u infrastrukturu može da dovede do neuravnoteženog ili statičnog regionalnog razvoja; - Nedostatak prostornih planskih politika i imovinsko-vlasnička pitanja mogu rezultirati odlaganjem provedbe infrastrukturnih projekata; - Poboljšanja u prometu i infrastrukturi u izrazitim planinskim područjima mogu biti ograničena visokim troškovima izgradnje i pristupa, posebno u južnom dijelu.
Snage	Slabosti
- Tri glavne rijeke pružaju pograničnoj oblasti obilnu vodoopskrbu; - Postojanje Nacionalnih parkova u području (npr. Tara – SRB, Sutjeska BiH); - Velika netaknuta pošumljena područja i nezagađeni vodeni resursi pružaju jedinstvena staništa za rijetku floru i faunu (npr. mrki medvjedi); - Otviri politika formirani su radi uspostavljanja regionalnih deponija na regionalnoj prekograničnoj razini; - Južni dio područja je netaknuta i nezagađena oblast, zbog ograničenih industrijskih aktivnosti; - Rastuća svijest o potrebi zaštite okoliša među zajednicama u prekograničnom području; - Veliki dijelovi pograničnog područja pružaju regionalnu bazu za proizvodnju organske hrane; - NVO sektor je trenutno aktivan u aktivnostima zaštite okoliša.	- Nedostatak praksi za odlaganje čvrstog otpada, reciklaže, kanalizacija i obrade otpadnih voda dovelo je do povećanog zagađenja prirodnih vodnih resursa; - Postojanje velikog broja deponija bez nadzora u ruralnim oblastima; - Nedostatak komunikacije i suradnje između inicijativa za zaštitu okoliša i zaštitu prirode; - Niska razina ekološke svijesti kod stanovništva; - Veoma malo iskustva u koordiniranim aktivnostima za borbu protiv zagađenja i sprovođenje propisa EU u javnim ili privatnim sektorima; - Eksplozivna sredstva kao ostaci iz rata ograničavaju pristup unutrašnjosti (BiH); - Nekontrolirana izgradnja u turističkim područjima povećava problemne zaštite okoliša. - Nedostatak svijesti o ekološkim propisima EU;
Prilike	Prijetnje
- Zajednička održiva uporaba ekoloških usluga i tehnologija za održavanje čistih nezagađenih prirodnih resursa; - Suradnja regionalnih i lokalnih institucija za zaštitu okoliša; - Zajedničke inicijative za očuvanje prirodnih resursa u pograničnim područjima (npr. očuvanje rijeke Drine) - Razvoj zajedničkog pristupa informacijama (baze podataka, spiskovi, razmjena	- Spor razvoj infrastrukture povezane sa zaštitom okoliša može smanjiti atraktivnost regiona i imati negativan utjecaj na dobrobit lokalnog stanovništva; - Spora provedba državnih i lokalnih strategija za zaštitu okoliša; - Slaba provedba i neadekvatno financiranje ekoloških inicijativa imati će dugoročne učinke na okoliš; - Spor napredak u rješavanju eksplozivnih sredstava zastoja iz rata odložiti će buduću

Prekogраниčni program

	informacija) o glavnim zagađivačima u graničnoj oblasti • Zajednički programi za revitalizaciju postojećih i izgradnju modernih deponija otpada; • Zajedničke inicijative za upravljanje nacionalnim parkovima; • Eksploatacija obnovljivih energetskih potencijala; • Inicijative suradnje u upravljanju kod katastrofa, i vanredni servisi.	pristup dijelovima u unutrašnjosti BiH; • Tehnike upravljanja otpadom su još uvijek na najnižim razinama u prekograničnim područjima, i predstavljaju veliku opasnost za okoliš; • Neprovjereni intenziviranje poljoprivrede može prouzročiti dalje zagađanje voda
--	---	--

DIO II PROGRAMSKA STRATEGIJA

1. Iskustvo u prekograničnim aktivnostima

Ovaj IPA prekogranični program je najnovija inicijativa kojom se proširuje politika EU za promidžbu suradnje između zemalja u pograničnim regionima središnje i istočne Europe i susjednih regiona u EU, i drugim zemljama kandidatima iz središnje i istočne Europe.

Od 2007, kao jedinstveni integrirani Instrument za pretpristup, IPA zamjenjuje ranije instrumente: Phare, ISPA, SAPARD, Turski pretpristupni instrument i CARDS. Kao Komponenta II IPA prekogranična suradnja ima za cilj pripremiti zemlje kandidate i potencijalne zemlje kandidate za buduće upravljanje strukturnim fondovima EU. Shodno tome, ova komponenta realizirati će se putem Višegodišnjeg prekograničnog programa.

I Srbija i Bosna i Hercegovina imaju iskustva sa prekograničnom suradnjom na svojim spoljnim granicama. Srbija ima iskustva sa četiri programa, sa Bugarskom, Rumunjskom, Mađarskom i Italijom, kao i sa transnacionalnim programima - CADSES. Bosna ima ograničeno iskustvo, jer je sudjelovala u programu sa Italijom i u programu CADSES.

Ovaj programski dokument je usklađen sa gorepomenutim EU programima i državnim strategijama, kao što je pomenuto u dijelu četiri.

1.1 Naučene lekcije

Bosna i Hercegovina

U periodu do 2004. godine, zainteresirane strane BiH sudjelovale su u 17 projekata u okviru INTERREG IIIA Italija-jadranski program uglavnom sa doprinosom "u naturi". Većina njih su samo formalno uključene u projekte prekogranične suradnje sa italijanskim partnerima kao vodećim partnerima, ali iskustvo stečeno u tom periodu i veze uspostavljene sa partnerima iz Italije predstavljaju dobar temelj za nastavak suradnje.

Prvo pravo iskustvo u projektima prekogranične suradnje i transnacionalne suradnje stečeno je kroz poslednji Poziv za dostavljanje prijedloga projekata u dva Nova programa za susjedstvo, u kojima je BiH sudjelovala u periodu 2004 - 2006: INTERREG IIIA Italija-jadranski NPS i INTERREG IIIB CADSES transnacionalni program.

Poslednji Poziv za dostavljanje prijedloga za CADSES program rezultirao je sa dva projekta, uključujući partnere iz BiH sa zahtjevom za financiranje iz regionalnih fondova CARDS 2004-2006, dok je od 93 projekta koji su odobreni u okviru Jadranskog NPS 28 projekata uključivalo BiH partnere sa takvim zahtjevom. Broj dostavljenih projekata pokazao je da postoji značajan interes BiH partnera za ovu vrstu programa. Međutim, razumijevanje zahtjeva u svezi sa modalitetima, kvalitetom i veličinom NPS projekata koji ukazuju na razinu aktivnosti koje se provode u BiH i dalje je na niskoj razini.

Glede prekogranične suradnje na unutarnjim granicama, obzirom na početnu fazu ovog programa, suviše je rano da se identificiraju naučene lekcije, ali je vrijedno spomena da interes, pa čak i pojedine inicijative za početak suradnje preko granica, zaista postoji na

lokalnoj razini. S druge strane, relativno veće raspodjele granta, koji je dostupan u okviru IPA programa prekogranične suradnje, predstavljati će pravi izazov za mnoge zainteresirane strane čiji su finansijski kapaciteti mali.

Republika Srbija

Sa uvođenjem Novog susjedskog partnerstva 2004-2006, omogućeno je financiranje za srpske partnere radi njihovog uključivanja u projekte. Zahvaljujući ovoj inicijativi i prvom programu sa Mađarskom, srpski partneri stekli su znanja i vještine od svojih prekograničnih partnera i izgradili kapacitete da samostalno pripremaju i provode projekte prekogranične suradnje u budućnosti.

U isto vrijeme se povećavaju kapaciteti na centralnoj razini za koordinaciju ovih programa. Može se zaključiti slijedeće:

- uspostavljanje kancelarija na lokalnoj razini pokazalo se od izuzetnog značaja za dobar kvalitet obavljenog posla u MIER (Ministarstvu gospodarskih odnosa)/MFIN (Ministarstvu financija). Nedovoljno pažnje se posvećuje nerazvijenim područjima, tako da dodatni uvjet za korisnike iz pograničnih područja da dođu u Beograd na konzultacije negativno utječe na javno mnjenje o Programima;
- nastavljane sa organiziranjem radionica i info-dana sa jednakim intenzitetom i jače fokusiranje na određene ciljne skupine (srednje škole, udruženja studenata, fakulteti, kulturne institucije, športske udruge, nerazvijene općine), zbog slabih kapaciteta koji su tamo primjetni; organiziranje radionica, seminara, okruglih stolova u periodima koji nisu u svezi sa pozivima za prijedloge (kontinuiran rad); detaljne projektne ideje sa primjerima, davanje više informacija o samom formularu za prijavu; radionice posvećene logici matrice i upravljanja projektnim ciklusima. Uzimajući u obzir da su temeljni problemi primjetni u mnogim prijavama (priprema proračuna, definiranje temeljnih logika projekta, dostavljanje kompletne dokumentacije ...), neophodno je organizirati jednodnevne ili dvodnevne interaktivne radionice za pružanje svih neophodnih informacija manje iskusnim organizacijama; Kontinuiran rad na organiziranju foruma za traženje partnera;
- više obuka o tenderskoj dokumentaciji i evaluaciji za zaposlene u MIFIN i za korisnike;

2. Strategija suradnje

2.1 Rezime zaključaka iz opisa područja

Veći dio analize i opisa koji su obezbijedeni za prekogranični program prihvatljivih područja u Srbiji i BiH mogu se primijeniti na cijelu zemlju. Međutim, usprkos relativnom uspjehu nekih lokaliteta, veliki dijelovi prihvatljivih područja su marginalizirani, i trpe loše životne standarde zbog njihove udaljenosti od, i zbog nepristupačnosti prema, važnim tržištima, kao i zbog njihove zavisnosti od niskoprofitnih poljoprivrednih aktivnosti. Visoka stopa nezaposlenosti posebno u seoskim i bivšim područjima sa intenzivnom industrijom doveli su do migracija kvalificirane radne snage u gradove i inozemstvo, ostavljajući za sobom staru i uglavnom nekvalificiranu radnu snagu koju je teško zaposliti bez prekvalifikacija. Ipak, temeljna sredstva za proizvodnju, uključujući industrijsku bazu, sirovine i poljoprivredu, su

Prekogranični program

ipak prisutni. Odsustvo značajnijih jezičnih barijera je ključna prednost ove oblasti, što pojednostavljuje proces suradnje u cilju postizanja višeg životnog standarda i mogućnosti zapošljavanja. Ipak, svi ključni sudionici moraju biti vođeni u prilagođavanju realnostima tržišnog gospodarstva. Prekogranični program može biti instrument za promidžbu suradnje glavnih sudionika u programskoj oblasti na optimalizaciji ovih mogućnosti putem razmjene iskustava i poduzimanja zajedničkih aktivnosti.

Ova oblast je pretrpjela velike potrebe i kidanje veza tijekom protekla dva desetljeća, što je ostavilo njenu gospodarsku proizvodnju na približno istoj razini kao i u 1991. godini. Glavni zaključci povodom prepreka za gospodarski rast su: loše stanje putne i željezničke infrastrukture, zastarjela industrijska baza, nekvalificirana radna snaga i visoki dodatni troškovi usaglašavanja sa regulatornim okvirom za takmičenje na međunarodnom planu. Ogroman i uglavnom netaknut okoliš područja može se posmatrati kao privredni resurs koji se može selektivno eksploatirati. Međutim, prisustvo neadekvatnog otpada i kanalizacije, porast nekontrolirane izgradnje, nekontrolirano uništavanje šuma i neregulirana ekstrakcija sirovina neminovno će imati dugotrajan negativan utjecaj na okoliš i eventualno umanjiti njegovu gospodarsku ulogu.

Glavni prioritet je ubrzavanje gospodarskog razvoja programske oblasti stvaranjem mogućnosti za zapošljavanje u relativno kratkom periodu (3-5 godina). Prekogranična suradnja može da pomogne ovaj napredak kroz zajedničke napore u stimuliranju gospodarskog rasta provedbom slijedećeg strateškog pristupa.

2.2 Opći strateški cilj Prekograničnog programa

Opći strateški cilj programa prepoznaje potrebu za stimuliranjem gospodarstva, fokusirajući se na izgradnju mrežnih veza koje povezuju ljudske, prirodne i gospodarske resurse oblasti.

STRATEŠKI CILJ

Zbližavanje ljudi, zajednica i gospodarstva prihvatljivog programskog područja kako bi zajedno sudjelovali u razvoju kooperativnih područja koristeći ljudske, prirodne i gospodarske resurse i prednosti.

OPĆI CILJ

Stimuliranje gospodarstva i smanjenje relativne izoliranosti programskog područja jačanjem zajedničkih institucijskih mreža i kapaciteta ljudskih resursa.

2.3 Specifični ciljevi

Opći cilj programa, zajedno sa ključnim elementima strategije izvedene iz SWOT analize, doveo je do formuliranja slijedećih specifičnih ciljeva, uz fokusiranje na ono što je potrebno postići:

1. unaprijeđenje institucijskih okvira za razvoj MSP u programskom području;
2. razvoj turizma kao ključnog sektora graničnog gospodarstva;
3. promoviranje prekogranične suradnje u oblasti trgovine i pristupa tržištima;

Prekogranični program

4. (ponovno) uspostavljanje prekogranične sinergije između poslovnih organizacija i organizacija za potporu trgovini na promoviranju zajedničkih inicijativa za suradnju;
5. održavanje visokog kvaliteta okoliša u programskom području kao gospodarskog resursa od strana koje sarađuju u zajedničkim inicijativama za zaštitu i eksploataciju;
6. jačanje prekogranične međuljudske interakcije za jačanje kulturnih i sportskih veza i za zajedničko sudjelovanje u aktivnostima od obostranog interesa.

Prethodno navedeni specifični ciljevi se fokusiraju na uspostavljanje zdrave temelje za zajedničke aktivnosti u programskom području. Program će također uzeti u obzir i slijedeće temeljne principe:

- jednake mogućnosti za sve;
- ispunjavanje posebnih potreba onih koji su ugroženi, lica sa invaliditetom ili onih iz etničkih ili manjinskih skupina;
- zaštita prirodnog i sagrađenog okoliša u cilju potpore održivog razvoja;
- partnerstvo i zajedničko vlasništvo nad aktivnostima, osim u slučaju Strateških projekata (vidjeti u nastavku).

3. Prioritet i mjere

Strateški i specifični ciljevi usko su usmjereni na ostvarivanje rezultata i povoljnih ishoda koji se odnose na specifične potrebe područja. SWOT analiza ukazuje da pomoć Programa treba biti koncentrirana na slijedeći Prioritet.

3.1 Prioritet I

Društvena i gospodarska kohezija kroz aktivnosti u cilju poboljšanja fizičke, poslovne, društvene i institucijske infrastrukture i kapaciteta.

Ovaj Prioritet pruža korisnicima veoma širok kontekst u kome se predlažu mjere za postizanje općeg cilja. Pošto je ovo prvi prekogranični program između dvije zemlje, prepoznato je da ciljevi na višoj razini ne bi trebalo da nameću previše ograničenja na nižoj razini. Ovaj Prioritet podržava aktivnosti za ispunjavanje svih specifičnih ciljeva i obezbeđuje logičan kontekst za mjere.

Kriteriji za izbor projekata i mehanizam realizacije:

Detaljniji projektni kriteriji biti će definirani kasnije, kroz relevantne Smjernice za podnositelje ili/i kroz pozive za podnošenje prijedloga projekata.

Mjere će biti realizirane uglavnom kroz sheme grantova. Međutim, postoji mogućnost da ZNO prepozna potrebu za financiranjem ključnih zajedničkih aktivnosti van poziva za podnošenje prijedloga projekata. U tim slučajevima, mehanizam realizacije predstavljati će nabavka usluga, radova i materijala.

3.1.1 Mjera I.1

Unaprijeđenje produktivnosti i konkurentnosti gospodarskih, ruralnih i ekoloških resursa programskog područja.

Ova mjera je dizajnirana da promovira zajedničke napore na postizanju efikasnijeg korišćenja resursa programske oblasti. Korisnici će uključivati (ovaj spisak nije konačan):

- lokalne samouprave i njihove institucije, uključujući i javna komunalna poduzeća, bolnice, medicinske i hitne usluge;
- škole, biblioteke, institucije kulture, društvene centre, kulturne, povijesne ili športske udruge, itd;
- nevladine, neprofitne organizacije;
- organizacije za potporu poduzećima, kao što su gospodarske komore, poslovni centri, udruge SMP, sektorske udruge, lokalne trgovinske udruge, itd.
- agencije za regionalni razvoj i lokalne razvojne agencije;
- organe nadležne za zaštitu prirode i upravljanje parkovima prirode i organe javne uprave;
- javna – i privatna – lica koja pružaju potporu za radnu snagu (centri za zapošljavanje, razmjena usluga, itd)
- škole, fakultete i sveučilišta u programskom području, uključujući i ustanove za strukovnu i tehničku obuku;
- Euroregije;

Obrazloženje:

Analiza programske oblasti otkrila je potrebu za stimuliranjem gospodarske aktivnosti putem produktivnijeg korišćenja njenih resursa. Iako na državnoj razini svaka zemlja ima svoje prioritete i provodi različite politike kako bi se postigao ovaj cilj, postoji niz mogućnosti za suradnju između susjednih zajednica koji će dopuniti državne aktivnosti.

Suradnja između lokalnih vlasti na koordinaciji aktivnosti kao što su prostorno planiranje, odlaganje otpadnih voda i kanalizacije, hitne službe i naobrazba i usluge educiranja odraslih mogu imati koristi za zajednice sa obje strane granice. Zajednički okvir za suradnju mogao bi biti uspostavljen u okviru prekograničnog programa.

Uspjeh malih poduzeća se smatra ključnim ciljem u inicijativama obiju zemalja za otvaranje novih radnih mjesta. Prekogranična suradnja između skupina za potporu poduzećima u radu ka postizanju povoljnije poslovne klime, kao i razvoj mreže za potporu turizmu radi stimuliranja rasta ovog sektora, imati će značajan prekogranični utjecaj, a i korist za obje zajednice.

Dalje eksploatiranje prirodnih resursa programske oblasti je neizbježno; međutim prekogranična suradnja je primjerena svim aspektima zaštite okoliša jer obje zajednice dijele zajedničku želju da postignu ovaj cilj, ali bez štete za ekologiju i prirodne ljepote raznolikog pejzaža u prihvatljivom programskom području.

Prekogраниčni program

Suradnja u uskladbi programa naobrazbe sa potrebama industrije, poljoprivrede i poslovnog okruženja područja (npr. razvoj turizma) može se postići fokusiranjem prekograničnih institucija na inovativne zajedničke planove i programe, kao i kroz dijeljenje iskustva i stručnosti.

Program prekogranične suradnje ne može se izravno baviti obnovom i moderniziranjem prijevozne infrastrukture programskog područja; međutim, prekogranična suradnja između vlasti u uspostavljanju prioriteta u ovoj oblasti pomoći će i utjecati će na državne programe za dobrobit lokalnih zajednica i gospodarstva.

3.1.2 Mjera I.2

Prekogраниčne inicijative usmjerene na razmjenu ljudi i ideja radi poboljšanja profesionalne suradnje i suradnje civilnog društva

Ova mjera je dizajnirana radi ostvarivanja intenzivnije suradnje između zajednica na općinskoj razini u cilju razvijanja zajedničkih interesa i stanovnika i profesionalnih grupa. Ova mjera pružiti će korist gospodarskim aktivnostima u pograničnim područjima i također će pružiti šansu za promidžbu kulturnih, povijesnih, etničkih, edukacijskih i športskih veza. Korisnici će uključivati (ovaj spisak nije konačan):

- lokalne samouprave i njihove institucije, uključujući i javna komunalna poduzeća, bolnice, medicinske i hitne usluge;
- škole, biblioteke, institucije kulture, društvene centre, kulturne, povijesne ili športske udruge, itd;
- nevladine, neprofitne organizacije;
- organizacije za potporu poduzećima, kao što su gospodarske komore, poslovni centri, udruge SMP, sektorske udruge, lokalne trgovinske udruge, itd.
- agencije za regionalni razvoj i lokalne razvojne agencije;
- organe nadležne za zaštitu prirode i upravljanje parkovima prirode i organe javne uprave;
- javna – i privatna – lica koja pružaju potporu za radnu snagu (centri za zapošljavanje, razmjena usluga, itd)
- škole, fakultete i sveučilišta u programskom području, uključujući i ustanove za strukovnu i tehničku obuku;
- Euroregije;

Obrazloženje:

Koncept međunarodnih granica koje razdvajaju Srbiju i Bosnu i Hercegovinu je nov, i mogao bi narušiti prethodno uobičajenu društvenu i gospodarsku interakciju nametanjem ograničenja na kretanja robe i ljudi. Promoviranjem stalne suradnje i prekograničnog umrežavanja, ova mjera pomoći će smanjiti posljedice marginaliziranja i ublažiti će učinak granične barijere.

Očigledne oblasti suradnje su u očuvanju i promicanju kulturnih, povijesnih i športskih veza. Međutim, suradnja između lokalnih profesionalnih grupa, u potrazi za pomoći za zajedničko

Prekogranični program

rješavanje problema na lokalnoj razini, pomoći će poboljšavanju učinkovitosti i konkurentnost domaćih poduzeća koja se suočavaju sa uobičajenim problemima. Suradnja između institucija za potporu turizmu u proizvodnji brošura, informacija, baza podataka itd. proizvesti će dodatne poslove i poboljšati će opći standard dostupnih usluga koje su na raspolaganju.

Uspostavljanje i promicanje zajedničkih kulturnih i športskih događaja između pograničnih zajednica fokusirati će pažnju na međuljudsku suradnju na održavanju i promoviranju tradicija i običaja u programskom području.

3.2 Prioritet II

Tehnička pomoć

Cilj ove osi Prioriteta je obezbijediti blagovremenu i učinkovitu administraciju i realizaciju Programa prekogranične suradnje.

Mjera II.1 Administracija i provedba Programa

Indikativna lista prihvatljivih aktivnosti u okviru ove mjere može obuhvaćati:

- potporu Operativnim strukturama, Zajedničkom nadzornom odboru, Zajedničkom tehničkom tajništvu i svim ostalim strukturama (npr. Upravni odbor) koje sudjeluju u upravljanju i provedbi programa
- uspostavljanje i funkcioniranje Zajedničkog tehničkog tajništva i njegove podružnice, uključujući naknade za troškove osoblja, sa izuzetkom plata za državne zvaničnike.
- troškove sudjelovanja na različitim sastancima u svezi sa provedbom programa
- administrativne i operativne troškove u svezi sa realizacijom programa, uključujući i troškove pripreme i praćenja programa, procjene i izbora operacija, organizaciju sastanaka nadzornog odbora, itd.
- pomoć potencijalnim korisnicima u pripremi prijava projekata i korisnicima u provedbi projekta i izvješćivanju o projektu

Mjera II Informiranje, publicitet i evaluacija

Indikativna lista prihvatljivih aktivnosti u okviru ove mjere može obuhvaćati:

- pripremu, prijevod i distribuciju programskih srodnih informacija i promidžbenog materijala, uključujući i internetsku stranicu programa
- organiziranje javnih događaja (konferencije, seminari, radionice, itd.)
- podizanje svijesti i obuka potencijalnih korisnika, uključujući forume za pronalaženje partnera
- razvoj i funkcioniranje ažurirane internetske stranice programa, usmjerene i na opštu javnost i na potencijalne aplikante/korisnike
- Evaluacije Programa

Glavni korisnici bi trebalo da budu:

- Operativne strukture;
- Zajednički nadzorni odbor;

Prekogranični program

- Zajedničko tehničko tajništvo (Glavni ured i podružnice ZTT-a);
- Sve druge strukture/tijela povezana sa razvojem i provedbom Programa prekogranične suradnje (npr. Upravni odbor/Odbor za selekciju)
- Korisnici Programa (neizravno).

Što se tiče **provedbe** Mjera u okviru Prioriteta Tehničke pomoći, pojedinačni sporazum o izravnom grantu bez poziva za podnošenje prijedloga projekata biti će potpisan između svake od EU Delegacija i relevantnih državnih organa (Operativnih struktura ili nacionalnih koordinatora IPA komponente II, kako to bude potrebno).

Provedba Mjera može zahtijevati podugovaranje od strane državnih organa za pružanje usluga ili materijala.

Radi učinkovitog korišćenja sredstava Tehničke pomoći, neophodna je bliska koordinacija između državnih organa zemalja sudionica.

3.3 Pokazatelji ishoda i rezultata

Napomene o programskim pokazateljima:

1. Sukladno Članku 94 (d) IPA UP (Uredbe o realizaciji), svaki prekogranični program *sadrži podatke o osama prioriteta, povezanim mjerama i njihovim specifičnim ciljevima. Ovi ciljevi kvantificiraju se korišćenjem ograničenog broja pokazatelja ishoda i rezultata, uzimajući u obzir načelo proporcionalnosti. Pokazatelji će omogućiti mjerenje napretka u odnosu na temeljne situacije i učinkovitost ciljeva kojima se provode prioritete.*
2. Iako IPA ne traži da se obezbijede pokazatelji **utjecaja**, pokušaj da se izmjeri utjecaj programa je poželjan i za voditelje programa i za zainteresirane stranke uopćeno. Program je stoga uveo "lake" pokazatelje utjecaja, pored potrebnih pokazatelja ishoda i rezultata. Sukladno "*principu proporcionalnosti*", pokazatelji mjere "*uočene prednosti*" različitih skupina korisnika (u formi studije slučaja, kroz ankete), umjesto mjerenja standardnih ekonomskih pokazatelja. Pokazatelji utjecaja neće biti prijavljeni u standardnom predlošku "kvantitativne analize" za godišnje izvešće programa, već u posebnom dijelu izvešća.
3. Pokazatelji su strukturirani na logičan način. Kako pokazuje primjer¹ u nastavku, pokazatelji **ishoda** odnose se na razinu mjera, pokazatelji **rezultata** odnose se na razinu **prioriteta**, a pokazatelji **utjecaja** odnose se na razinu **cilja**.

Ishod	Rezultat	Utjecaj
Uspostavljene prekogranične poslovne mreže u ciljanim sektorima	Mreže su aktivne i funkcioniraju učinkovito	Poboljšani poslovni odnosi i gospodarska aktivnost poduzeća sudionika
Mjera	Prioritet	Cilj

¹ Vidjeti: http://www.interact-eu.net/interact_studies/63 «Proces praćenja utjecaja»

Prekogranični program

4. Sve *ciljne mete* odnose se na *kraj 2014*, na temelju *proračunskih obaveza do 2011+3* za provedbu, ukoliko nije drugačije naznačeno.
5. Neki *pokazatelji utemeljeni na procesu* (uglavnom u okviru Tehničke pomoći) *nemaju mjerljive ciljne mete*, već su kvalitativne prirode (npr. *ZTT ostaje adekvatno opremljen*)
6. Pošto je ovo prvi program prekogranične suradnje na toj granici, sve *temeljne vrijednosti*² su postavljene na *nulu*, osim ako je naznačeno drugačije.
7. Prisup standardnog "logičkog okvira" obično bi uključivao procjenu *rizika*. Ovo nije bilo uključeno u prvobitnom programu, i ubacivanje opće procjene rizika sada će prevazići okvire revizije standardnog programa. Međutim, prekograničnim programima na zapadnom Balkanu upravlja se prema stvarnosti političkih rizika. Pokazatelji u nastavku teksta formulirani su na pretpostavci da politički rizici ostaju mali u toku provedbe programa.

² Za neke aktivnosti koje se temelje na procesu, temeljne vrijednosti uopće ne moraju biti primjenjive.

Pokazatelji:

Strateški cilj	OPP ³ (uticaj)	IV ⁴
Približavanje ljudi, zajednica i gospodarstva pograničnog područja kako bi zajednički sudjelovali u razvoju oblasti suradnje, koristeći svoje ljudske, prirodne i gospodarske resurse Opći cilj Stimuliranje gospodarstva i smanjenje relativne izoliranosti pograničnog područja kroz jačanje zajedničkih institucijskih mreža i kapaciteta u ljudskim resursima i prednostima	Institucije percipiraju koristi od suradnje: najmanje je 7 institucija prijavilo da mogu učinkovitije pristupiti rješavanju izvjesnih problema ili koristiti lokalne pogranične prilike u ključnim oblastima operativnog programa kroz poboljšanje i osnaženu suradnju (gospodarski, socijalni i ekološki sektori) Korist od suradnje za građane: najmanje 1000 lica je imalo izravne ili neizravne koristi od poboljšane i osnažene prekogranične suradnje i/ili od rezultata koji su ostvareni kroz pojedine projekte (u svezi sa gospodarskom, socijalnom ili ekološkom koristi) Korist od suradnje za poslovanja: najmanje 50 % poduzeća koja izravno ili neizravno sudjeluju u, ili imaju koristi od programski srodnih aktivnosti, primijetilo je korist od suradnje (npr. kroz pristup tržištu, suradnju, zajednički marketing ili prodaju, ili poboljšane i osnažene vještine i razmjenu znanja) Stvorena su ili održana radna mjesta do kraja programskog perioda što može biti izravno ili neizravno povezano sa pojedinim projektima (<i>nema cilja – maksimalan željeni broj</i>) Poboljšanje svih gospodarskih, socijalnih ili ekoloških pokazatelja koji se mogu povezati sa zbirom svih utjecaja koji su povezani s projektima (<i>što će biti precizirano na temelju ciljeva financiranih projekata</i>)	- Projektna izvješća; - Nadzorna izvješća; - Pregledi između projektnih partnera i krajnjih korisnika; - Izvješća komora i ostalih relevantnih institucija
Prioriteti	OPP (rezultat)	IV
(1) Socijalna i gospodarska kohezija kroz zajedničke aktivnosti radi poboljšanja fizičke, poslovne, socijalne i institucijske infrastrukture i kapaciteta	- Postojanje institucijske suradnje između 10 (5+5) srbijanskih i bosansko-hercegovačkih javnih servisa radi zajedničkog bavljenja izazovima koji su utvrđeni u operacijama prekogranične suradnje - Najmanje 800 lica je obučeno u oblastima koja su povezana sa ključnim sektorima programa (poslovanje, turizam, okoliš, socijalni sektor, institucijski sektor) kao rezultat pojedinih projekata - Poduzeća sarađuju: najmanje 50 poduzeća sarađuje izravno ili neizravno u aktivnostima suradnje	- Projektna izvješća; intervjui sa relevantnim institucijama sudionicama - Projektna izvješća o obuci; - Projektna izvješća, nadzorna izvješća; poslovni pregledi - Projektna izvješća, nazorna izvješća; manji pregledi između krajnjih korisnika

³ Objektivno provjerljiv pokazatelj

⁴ Izvori provjere

Prekogranični program

	4. Lica saraduju: najmanje 300 lica sudjeluje izravno u aktivnostima i/ili inicijativama prekogranične suradnje. 5. Od drugog poziva nadalje uneseni okvirni pokazatelji projekta u okviru granta iznose u prosjeku najmanje 60% ukupne razine realizacije 6. Najmanje 25 % inicijativa prekogranične suradnje za sve projekte imaju održive rezultate (npr. <i>mreže su aktivne i funkcioniraju učinkovito; internetske stranice se održavaju</i>) do najmanje 2015. god.	5. Nadzorna izvješća; Srednjeročne i završne evaluacije 6. Tekuće provjere i provjere na licu mjesta, čak i nakon završetka projekata
(1) Tehnička pomoć	1. Pojačana svijest o programu među potencijalnim korisnicima iz programskog područja. Do kraja 2010, 50 % lokalnih institucija/organizacija upoznati su sa programom, te se time broj povećava za 5 % svake godine. 2. Pojačana svijest o programu u javnosti u programskom području. Do kraja 2010, 50 % kućanstava upoznato je sa programom, te se time broj povećava za 5 % svake godine. 3. Najmanje 70 % korisnika izrazilo je zadovoljstvo uslugama koje je pružilo ZTT kroz program 4. Broj zaprimljenih prijava za projekte ostaje konzistentno visok za svaki Poziv. Obim sredstava koji se potražuju po Pozivu prevazilazi dostupni proračun za Poziv najmanje za faktor od 2:1. 5. Povećan kvalitet projektnih prijedloga sa svakim naknadnim Pozivom (mjereno povećanjem prosječnih rezultata, smanjenim ili odbijenim prijavama usljed nepostojanja temeljne prihvatljivosti) 6. Poboljšana realizacija programa: broj programa koji ne apsorbiraju najmanje 70 % EU projektnih sredstava ostaje konzistentno ispod 20 % nakon drugog Poziva.	1. Godišnji pregled po organizacijama/institucijama smještenim u programskom području 2. Godišnji pregled/anketa po kućanstvima (uzorak od 500 kućanstava) 3. Godišnji pregled/anketa korisnika 4. Informacije o Pozivu 5. Analiza informacija o Pozivu 6. Projektna izvješća; komunikacija između Ugovornog organa i projektnih korisnika 7. Nadzorna izvješća; srednjeročna i završna evaluacija
Mjere	OPP (ishod)	IV
1.1. Poboljšanje produktivnosti i konkurentnosti gospodarskih, ruralnih i ekoloških resursa područja	1. Broj projekata x (puta) ukupno finaciranje za projekt posvećeno prekograničnoj poslovnoj & turističkoj suradnji (cilj se odnosi na najmanje 80 % sredstava ugovorenih po Pozivu) 2. Broj projekata x (puta) ukupno finaciranje za projekt posvećeno prekograničnoj ekološkoj suradnji (cilj se odnosi na najmanje 80 % sredstava ugovorenih po Pozivu)	Ugovori o grantu (opis aktivnosti)
1.2. Prekogranične inicijative koje imaju za cilj	1. Broj projekata x (puta) ukupno finaciranje za projekt posvećeno prekograničnoj institucijskoj i civilnoj suradnji (cilj se odnosi na najmanje 80 % sredstava)	Ugovori o grantu (opis aktivnosti)

Prekogranični program

razmjenu ljudi i ideja radi poboljšanja profesionalne suradnje i suradnje civilnog društva	ugovorenih po Pozivu)	
2.1. Programska administracija i realizacija	1. ZTT u potpunosti kadrovski popunjeno za vrijeme trajanja programa 2. Kancelarije ZTT ostaju adekvatno opremljene za vrijeme trajanja programa 3. Sjednice ZTT su pripremljene blagovremeno i stručno, i održavaju se i propratno održavaju sukladno programskim procedurama 4. Najmanje dvije relevantne obuke za osoblje ZTT godišnje 5. Najmanje jedna događaj u svezi sa PCM u trajanju od najmanje dva dana za potencijalne krajnje korisnike godišnje (nezavisno od bilo kojih Poziva) sa najmanje 20 sudionika na svakom od njih 6. Svaki dodijeljeni grant za projekt je pod nadzorom najmanje dva puta u toku trajanja projekta 7. Od drugog Poziva pa nadalje svi ugovori se dodjeljuju (nakon procjene projekta, svih faza evaluacije, odobrenja proračuna) u roku od 10 mjeseci od pokretanja Poziva	1. Ugovori o zaposlenju 2. Izvješće osoblja ZTT; inventura opreme 3. Povratne informacije od Delegacije EU (promatrač) i članova ZNO 4. Izvješća o obuci osoblja 5. Izvješća o obuci korisnika 6. Nadzorna izvješća 7. Dokumentacija za Poziv
2.3. Informacije, publicitet i evaluacija	1. Broj medijskih materijala koji su distribuirani (najmanje 1 informativna brošura godišnje od 2010. u najmanje 500 primjeraka) 2. Broj događaja koji su organizirani za publicitet i informacije o programu (najmanje 3 događaja godišnje od 2010. godine sa najmanje 50 sudionika na svakom od njih) 3. Broj posjeta internetske stranice programa doseže broj od 500 godišnje do kraja 2010. godine, i povećava se za 5 % svake godine 4. Broj proizvedenih žurnala (najmanje četiri godišnje od 2010. godine, sa distribucijom od najmanje 200 organizacija ili pojedinaca) 5. Izvadci iz novina & medijska izvješća: ✓ najmanje pet novinskih članaka godišnje od 2010. godine koji su relevantni za program ✓ najmanje dva novinska članka po projektu ✓ najmanje jedan drugi medijski događaj povezan sa programom	1. Aktuelna brošura, distribucijski list 2. Dokumentacija o događaju 3. Registar posjeta internetskoj stranici 4. Aktuelni žurnal, distribucijski list 5. Sakupljanje i analiza novinskih isječaka & ostalih medija 6. Evaluacijski izvještaji

Prekogranični program

	6. Srednjoročna evaluacija izvršena do 2011. Godine	
3. Unakrsna pitanja	Broj dodijeljenih projekata, koji sustavno rješavaju, obezbjeđuju izlazne informacije i ishode, mjere & potporu za najmanje 3 od slijedećih unakrsnih pitanja povećava se za 10 % po Pozivu, tako da do 2015. god. najmanje 50 % dodijeljenih projekata objedinjuje unakrsna pitanja na kvalitetan način. Unakrsna pitanja obuhvaćaju: • Obezbjedivanje zaštite i promicanje prava spolova • Obezbjedivanje i promicanje prava etničkih manjina, uključujući promicanje njihovog sudjelovanja u postupcima donošenja odluka • Intergacija lica sa fizičkim i mentalnim invaliditetom • Obezbjedivanje i promicanje prava djece, i promicanje sudjelovanja djece u postupcima donošenja odluka • Zaštita okoliša i prirode, biodiverzitet, uključujući i klimatske promjene, i dezertifikaciju (gdje je prikladno) • Sudjelovanje javnosti u postupku donošenja odluka	• Projektna izvješća i izlazni dokumenti • Posjete za nadzor projekta

4. Usklađenost sa drugim programom

4.1 Usklađenost sa drugim Programima u Republici Srbiji

Ovaj Program je sukladan temeljnim ciljevima i oblastima intervencije slijedećih EU i državnih programa:

Višekorisnički IPA program, koji se, između ostalog, bavi slijedećim oblastima interveniranja u svezi sa ovim programom: regionalna suradnja, razvoj infrastrukture, demokratska stabilizacija, naobrazba, mladi i istraživanje, i tržišno gospodarstvo.

IPA Višegodišnji indikativni planski dokument (VIPD) je ključni strateški dokument za EU pomoć Republici Srbiji u okviru IPA, čiji je temeljni strateški cilj pružanje potpore zemlji u tranziciji od potencijalnog kandidata do zemlje kandidata, i dalje do članstva u Europskoj uniji. Temeljni prioritet i ciljevi programa prekogranične suradnje su komplementarni sa prioritetima i ciljevima definiranim u okviru komponente PGS VIPD 2009-2011.

Državni akcijski plan zapošljavanja 2006-2008 u Republici Srbiji 2006-2008 (DAPZ) kojim se uspostavljaju mjere i aktivnosti za realizaciju državne Strategije za zapošljavanje u periodu 2005-2010 sa ciljem da se poveća razina zaposlenosti, smanji nezaposlenost, i da se prevaziđu problemi na tržištu radne snage, sa kojima se Republika Srbija suočava u tijeku procesa tranzicije ka tržišno utemeljenom gospodarstvu.

Državna strategija zaštite okoliša Republike Srbije (DSZO) - listopad 2005, koja se bavi općim uzrocima identificiranih problema okoliša. Ciljevi politike u svezi sa ovim programom su, kao prvo, podizanje svijesti o ekološkim problemima kroz unaprijeđenje formalne i neformalne edukacije o problemima u pitanjima okoliša, i kao drugo, jačanje institucijskih kapaciteta za razvoj i provedbu politike zaštite okoliša, kao i razvoj sustava za hitne slučajeve.

Strategija poljoprivrede Republike Srbije (SP) - listopad 2004, koja definira slijedeće srodne ciljeve:

- održiv i učinkovit poljoprivredni sektor koji može da se takmiči na svjetskom tržištu, doprinoseći povećanju nacionalnog dohotka;
- obezbjeđivanje potpore životnom standardu za lica koja zavise od poljoprivrede, a koja nisu u stanju da prate gospodarske reforme svojim razvojem;
- očuvanje okoliša od štetnog utjecaja poljoprivredne proizvodnje.

Dokument strategije za smanjenje siromaštva u Srbiji koji predstavlja srednjoročni razvojni okvir koji je usmjeren na smanjenje ključnih oblika siromaštva. Aktivnosti predviđene Dokumentom strategije za smanjenje siromaštva u Srbiji su usmjerene na dinamični privredni rast i razvoj, sprječavanje novog siromaštva kao posljedice restrukturiranja gospodarstva, i na brigu o tradicionalno siromašnim grupama.

2005-2010 Strategija razvoja turizma Republike Srbije, koju je razvilo Ministarstvo trgovine, turizma i usluga Republike Srbije, sadrži izvješće o prvoj fazi, plan konkurentnosti i strateški marketinški plan.

Integrirani regionalni plan razvoja Vojvodine (IRPR), koji je multisektorski akcijski plan, sa glavnim ciljem da podrži proces društveno-gospodarskog razvoja AP Vojvodine kroz stimuliranje ovog procesa putem različitih integriranih mjera. Prioriteti i strategije gospodarskog razvoja su korišćenje unutarnjih potencijala AP Vojvodine, poboljšanje okvira za gospodarski razvoj u regionu i poboljšanje kvaliteta i korišćenja ljudskih resursa u regionu.

4.2 Usklađenost sa drugim Programima u Bosni i Hercegovini

Ovaj Program je sukladan temeljnim ciljevima i oblastima intervencije slijedećih EU i državnih programa

Strategija EU integracije za BiH koji je glavni dokument na kojem će čitav proces pristupanja EU biti utemeljen. Strategijom se ukazuje na temeljne ciljeve i putove djelovanja i obuhvata niz općih smjernica za rad državnih i entitetskih institucija i drugih zainteresiranih stranaka uključenih u proces europskih integracija.

IPA Višegodišnji indikativni planski dokument (VIPD) je ključni strateški dokument za pomoć EU u BiH u okviru IPA, čiji je temeljni strateški cilj pružanje potpore zemlji u tranziciji od potencijalnog kandidata do zemlje kandidata, i dalje do članstva u EU. Temeljni prioritet i cilj prekograničnog programa su sukladni prioritetima i ciljevima definiranim u okviru komponenti PGS VIPD.

Strategija za provedbu decentraliziranog sustava u BiH - cilj ovog dokumenta je da pomogne odjeljenju za koordinaciju pomoći DEI i Ministarstvu financija i trezora kako bi razvili plan za provedbu Decentraliziranog sustava provedbe (DSP) u BiH.

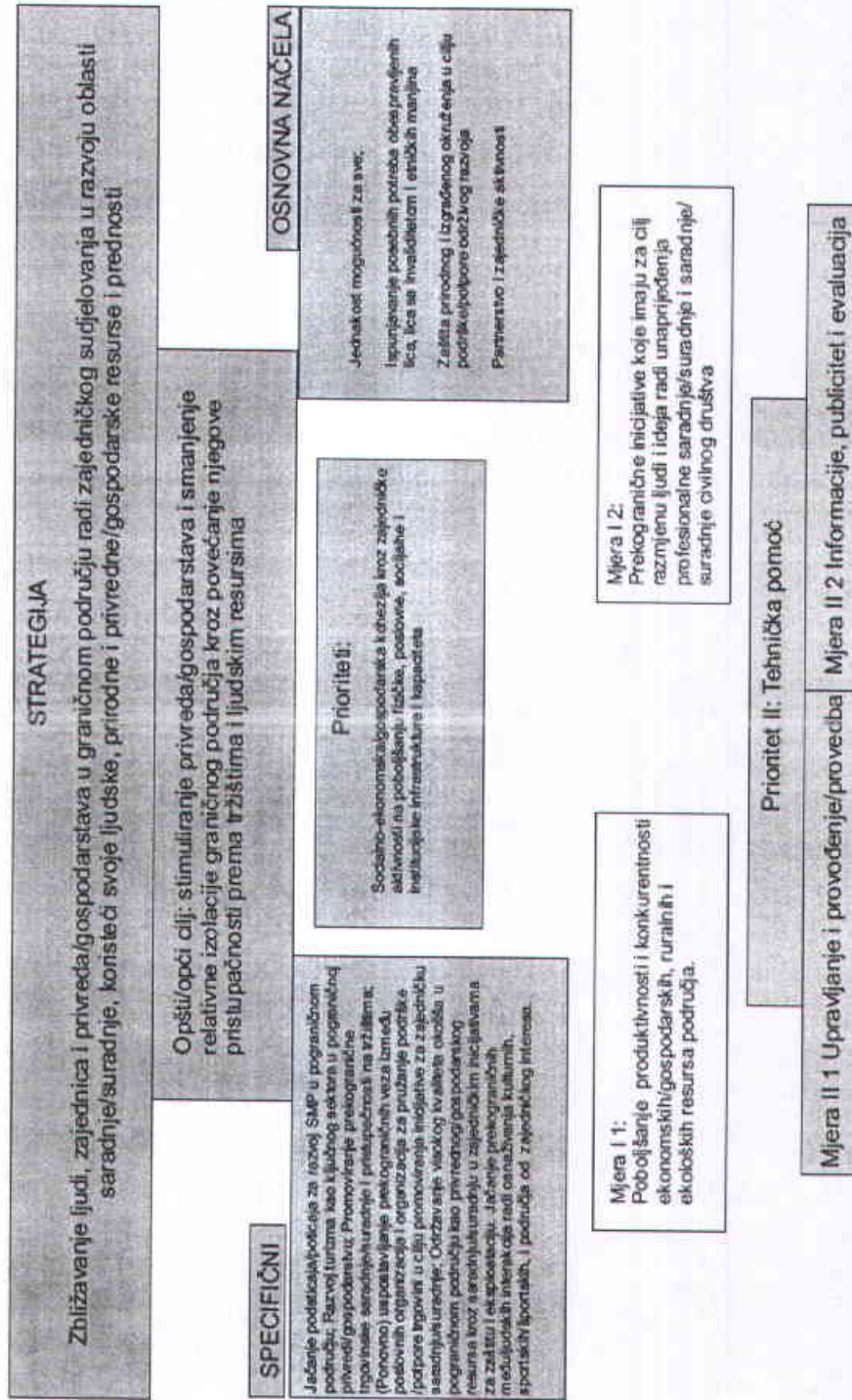
Srednjoročna razvojna strategija (SRS) (ranije nazivana Dokument strategije za smanjenje siromaštva – DSSS) za Bosnu i Hercegovinu je srednjoročni dokument koji obuhvaća period 2004 – 2007. Strategija se temelji na postizanju tri krajnja strateška cilja: stvaranje uvjeta za održivi razvoj, smanjenje siromaštva i ubrzanje procesa europskih integracija u Bosni i Hercegovini. Ova strategija također sadrži niz prioriteta po sektorima i njihove odgovarajuće mjere. SRS biti će zamijenjena DRP (Državnim razvojnim planom), koji se očekuje da će biti utemeljen početkom 2008. godine.

Državni ekološki akcijski plan (DEAP), koji je pripremljen uz potporu Svjetske banke paralelno u oba entiteta, predstavlja strateški dokument za planiranje održivog razvoja. On uključuje listu prioritetnih projekata u oblasti okoliša. Pored toga, mnogi Lokalni ekološki akcijski planovi su već na snazi.

Prekogranični program

Prekogranični program

PREDLOŽENI PRIORITETI I MJERE

Prekogranični program

DIO III FINACIJSKE ODREDBE

Doprinos EU je izračunat u odnosu na prihvatljive troškove, koji je za prekogranični program Bosna i Hercegovina i Republika Srbija utemeljen na ukupnim troškovima, kako je dogovoreno u zemljama sudionicama i izloženo u prekograničnom programu.

Doprinos EU na razini osi prioriteta ne prelazi gornju granicu od 85 % prihvatljivih torškova.

Primjenjuju se odredbe Članka 90 Uredbe (EK) br. 718/2018 (SL. GL L170 od 29.06.2007) (IPA Uredba o realizaciji).

1. Finacijski plan za prekogranični program 2007 - 2011

PRIORITETI	Srbija				Bosna i Hercegovina				
	EU financiranje	Državno financiranje	Ukupno financiranje	Stopa EU doprinosa	EU financiranje	Državno financiranje	Ukupno financiranje	Stopa EU doprinosa	
	(a)	(b)	(c)=(a)+(b)	(d)=(a)/(c)	(a)	(b)	(c)=(a)+(b)	(d)=(a)/(c)	
2007.	1- Gospodarski i socijalni razvoj	990.000	194.100	1.184.100	83,60 %	630.000	123.500	753.500	83,60 %
	2- Tehnička pomoć	110.000	19.412	129.412	85,00 %	70.000	12.353	82.353	85,00 %
	UKUPNO	1.100.000*	213.512	1.313.512	83,70 %	700.000**	135.853	835.835	83,70 %
2008.	1- Gospodarski i socijalni razvoj	990.000	194.100	1.184.100	83,60 %	630.000	123.500	753.500	83,60 %
	2- Tehnička pomoć	110.000	19.412	129.412	85,00 %	70.000	12.353	82.353	85,00 %
	UKUPNO	1.100.000	213.512	1.313.512	83,70 %	700.000**	135.853	835.835	83,70 %
2009.	1- Gospodarski i socijalni razvoj	990.000	194.100	1.184.100	83,60 %	630.000	123.500	753.500	83,60 %
	2- Tehnička pomoć	110.000	19.412	129.412	85,00 %	70.000	12.353	82.353	85,00 %
	UKUPNO	1.100.000	213.512	1.313.512	83,70 %	700.000**	135.853	835.835	83,70 %
2010.	1- Gospodarski								

Prekogranični program

	I socijalni razvoj	990.000	158.824	1.058.824	85,00 %****	630.000	111.176	741.176	85,00 %****
	2- Tehnička pomoć	110.000	17.647	117.647	85,00 %	70.000	12.353	82.353	85,00 %
	UKUPNO	1.100.000***	176.471	1.176.471	85,00 %****	700.000	123.529	823.529	85,00 %****
2011.	1- Gospodarski i socijalni razvoj	990.000	158.824	1.058.824	85,00 %****	630.000	111.176	741.176	85,00 %****
	2- Tehnička pomoć	110.000	17.647	117.647	85,00 %	70.000	12.353	82.353	85,00 %
	UKUPNO	1.100.000***	176.471	1.176.471	85,00 %****	700.000	123.529	823.529	85,00 %****
2012.	1- Gospodarski i socijalni razvoj	990.000	158.824	1.058.824	85,00 %****	900.000	158.824	1.058.824	85,00 %****
	2- Tehnička pomoć	110.000	17.647	117.647	85,00 %	100.000	17.647	117.647	85,00 %
	UKUPNO	1.100.000***	176.471	1.176.471	85,00 %****	1.000.000****	176.471	1.176.471	85,00 %****
2013.	1- Gospodarski i socijalni razvoj	990.000	158.824	1.058.824	85,00 %****	900.000	158.824	1.058.824	85,00 %****
	2- Tehnička pomoć	110.000	17.647	117.647	85,00 %	100.000	17.647	117.647	85,00 %
	UKUPNO	1.100.000***	176.471	1.176.471	85,00 %****	1.000.000****	176.471	1.176.471	85,00 %****
	SVEUKUPNO	7.300.000	1.346.420	8.646.420		5.500.000	1.007.559	6.507.559	

* Veća dodjela za Srbiju je rezultat značaja i prioriteta koji Republika Srbija pruža programu prekogranične suradnje sa Bosnom i Hercegovinom, kao i posljedice dostupnosti više sredstava zbog izostanka u 2007. godini Programa PGS na granici sa Bivšom Jugoslavenskom Republikom Makedonijom.

** Bosna i Hercegovina je odlučila da dodijeli više svojih sredstava iz IPA Komponente II duljoj granici sa Hrvatskom

*** Iznos od 100.000 EUR po godini prenesen je iz iznosa EU financiranja za Srbiju u okviru ovog programa za godine 2001. i 2012. u odgovarajući program Srbija – Crna Gora (studeni 2009.)

****Postotak doprinosa EU financiranja i u Srbiji i u Bosni i Hercegovini prilagođen je na 85 % sa prethodnih 83.6 % za godine 2010, 2011, 2012. i 2013.

***** Dodjele za obje zemlje su izjednačene za 2012. i 2013. godinu kroz povećavanje dodjele za Bosnu i Hercegovinu za 300.000 EUR.

DIO IV PROVEDBENE ODREDBE

Provedbene odredbe za Srbija - Bosna i Hercegovina IPA Prekogranični program su projicirane na temelju Uredbe Komisije (EK br. 718/2007⁵ (u daljem tekstu "IPA Uredba o realizaciji") kojom se provodi Uredba Savjeta (EK) br. 1085/2006 koja uspostavlja instrument za pretpristupnu pomoć (IPA).

1. Programske strukture

Programske vodeće strukture su slijedeće:

- Nacionalni IPA koordinatori i/ili koordinatori IPA Komponente II;
- Operativne strukture (OS);
- Zajednički nadzorni odbor (ZNO);
- Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT);
- Ugovorni organi (Delegacije Europske unije).

Sukladno Članku 10.2 IPA Uredbe o realizaciji, bar u toku preliminarnog perioda, program prekogranične suradnje biti će realiziran u obje zemlje po sustavu centraliziranog upravljanja, gdje će odgovarajuće Delegacije EU biti Ugovorni organi (UO) koji su nadležni za dodjele grantova, nadgledanje tendera, sklapanje ugovora i vršenje isplata.

1.1 Nacionalni IPA koordinatori

Nacionalni IPA koordinatori djeluju kao predstavnici zemalja korisnica pred Komisijom (Članak 32 IPA Uredbe o realizaciji). Ona/on obezbijediti će to da se bliska veza održava između Komisije i zemlje korisnice, što se tiče i općeg procesa pridruživanja, i EU pretpristupne pomoći u okviru IPA. Ona/on može delegirati zadatke koji se odnose na koordinaciju sudjelovanja zemlje korisnice u programima prekogranične suradnje, kako sa državama članicama tako i sa drugim zemljama korisnicama, kao i u transnacionalnim programima, međuregionalnim programima ili programima morskih basena u okviru drugih EU instrumenata, na koordinatora za prekograničnu suradnju (u daljem tekstu "Koordinator IPA komponente II").

Organi i nominirani zvaničnici (koordinatori IPA Komponente II prema Članku 32 (2) IPA Uredbe o realizaciji) koje nominiraju nacionalni IPA koordinatori za nadgledanje sudjelovanja njihove zemlje u IPA Komponenti II programa su slijedeći:

Srbija	Bosna i Hercegovina
Srbijanski ured za europske integracije (SKEI) Sektor za prekogranične i transnacionalne programe Nemanjina 34 11 000 Beograd	Direkcija za europske integracije Vijeće ministara Trg BiH 1 71000 Sarajevo

⁵ Sl. gl. L170, od 29.06.2007, str. 1

1.2 Operativne strukture

Uvod

Operativne strukture zemalja korisnica u okviru Srbija – Bosna i Hercegovina IPA Prekograničnog programa su odgovorne za programiranje i tehničku realizaciju Programa, a nominiraju ih i uspostavljaju zemalje korisnice kako je navedeno ispod:

- za program prekogranične suradnje Srbija - Bosna i Hercegovina, svaka sudionica - zemlja korisnica uspostavlja operativnu strukturu za dio programa koji se odnosi na datu zemlju;
- dužnosti operativnih struktura obuhvataju pripremu prekograničnih programa sukladno Članku 91 IPA Uredbe o realizaciji;
- operativne strukture zemalja korisnica sarađuju blisko u programiranju i provedbi relevantnih prekograničnih programa;
- za svaki prekogranični program među zemljama korisnicama, relevantne operativne strukture uspostavljaju zajedničko tehničko tajništvo da pomaže operativnim strukturama i zajedničkom nadzornom odboru iz Članka 142 IPA Uredbe o realizaciji u obavljanju njihovih dužnosti;
- u slučaju centraliziranog upravljanja, funkcije i odgovornosti operativnih struktura moraju biti definirane u relevantnim prekograničnim programima, uz izuzeće tendera, ugovaranja i plaćanja, koji su u odgovornosti Komisije;
- svaka zemlja sudionica nominira svoje predstavnike uključujući predstavnike operativne strukture odgovorne za program, kao članove zajedničkog nadzornog odbora. Što se tiče sastava zajedničkog nadzornog odbora, potrebno je uzeti u obzir odredbe Članka 87 IPA Uredbe o realizaciji. Zajedničkim nadzornim odborom predsjedava predstavnik jedne od zemalja sudionica. (Članak 142 (3) IPA Uredbe o realizaciji IPA);
- operativne strukture zemalja korisnica i zajednički nadzorni odbor obezbjeđuju kvalitet provedbe prekograničnog programa. Oni provode nadzor pozivanjem na pokazatelje iz Članka 94 (1) (c) IPA Uredbe o realizaciji.

Operativne strukture u okviru IPA Prekograničnog programa Srbija – Bosna i Hercegovina

Shodno funkcijama OS (kao što je definirano IPA Uredbom o realizaciji) Operativne strukture IPA Programa prekogranične suradnje Srbija - Bosna i Hercegovina imaju, *između ostalog*, slijedeće odgovornosti:

- Priprema prekograničnog programa sukladno članku 91 IPA Uredbe o realizaciji;
- Nominiranje njihovih predstavnika u zajedničkom nadzornom odboru (ZNO);
- Uspostavljanje Zajedničkog tehničkog tajništva (ZTT) i zapošljavanje osoblja;
- Pripremanje i provedba strateških odluka ZNO, gdje je potrebno uz potporu

Prekogranični program

Zajedničkog tehničkog tajništva;

- Uspostavljanje sustava, uz potporu Zajedničkog tehničkog tajništva, za prikupljanje pouzdanih informacija o provedbi programa i obezbjeđivanje relevantnih informacija za ZNO, koordinate IPA- Komponente II i EK;
- Obezbjedivanje kvaliteta provedbe prekograničnog programa, zajedno sa ZNO, između ostalog, kroz praćenje na temelju pozivanja na pokazatelje, prema Članku 94 (1) (c) IPA Uredbe o realizaciji;
- Blagovremeno podnošenje godišnjih i završnih izvešća, prema Članku 144 IPA Uredbe o realizaciji, nacionalnom IPA koordinatoru i Komisiji, nakon ispitivanja od strane Zajedničkog nadzornog odbora;
- Obezbjedivanje praćenja obveza i plaćanja na razini programa;
- Obezbjedivanje toga da korisnici granta adekvatno obezbijede napredak projekta i financijsko izvješćivanje (nadzor), kao i stabilno financijsko upravljanje (kontrola);
- Potpora Ugovornim organima, po potrebi (npr. obezbjeđivanje modela za tendersku dokumentaciju, razmatranje proračuna za projekte grantova, izrada ugovora i pripadajuće dokumentacije za dobijanje konzultacija, robe i usluga potrebnih za ostvarivanje aktivnosti korisnika grantova ili u okviru osi Prioriteta Tehničke pomoći za dobijanje odobrenja i daljeg rukovanja od strane Delegacije EK). Ovaj zadatak se može prenijeti na Zajedničko tehničko tajništvo;
- Obezbjedivanje toga da korisnici grana imaju potporu u provođenju postupka nabavki. Ovaj zadatak se može povjeriti ZTT;
- Organiziranje aktivnosti informiranja i publiciteta sa ciljem podizanja svijesti o mogućnostima koje pruža Prekogranični program, ili davanje mandata ZTT da podrži ove aktivnosti ili da ih provede (uključujući sačinjavanje plana informiranja i publiciteta koji je potrebno da bude usvojen od strane ZNO);
- Ako je tako propisano od strane ZNO, priprema revizija ili ispitivanja za Prekogranični program koje će vjerojatno omogućiti postizanje ciljeva iz Članka 86 (2) IPA Uredbe o realizaciji ili poboljšavanje njihovog upravljanja.

1.3 Zajednički nadzorni odbor (ZNO)

Sukladno Članku 142 IPA Uredbe o realizaciji, zemlje korisnice uspostaviti će zajednički nadzorni odbor u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu prvog sporazuma o financiranju koji se odnosi na program.

Sveukupno praćenje realizacije programa spada u nadležnosti ZNO. Sastav ZNO uključuje predstavnike dvije zemlje korisnice, Srbije i Bosne i Hercegovine, koji će imati ravnopravan status u ZNO.

Funkcije Zajedničkog nadzornog odbora

Sukladno Članku 142 (5) IPA Uredbe o realizaciji, Zajednički nadzorni odbor se uvjerava u djelotvornost i kvalitet provedbe prekograničnog programa sukladno slijedećim odredbama:

- a) odbor razmatra i odobrava kriterije za izbor aktivnosti koje se financiraju kroz prekogranični program i odobrava sve revizije ovih kriterija sukladno potrebama programiranja;
- b) periodično razmatra napredak u odnosu na postizanje specifičnih ciljeva prekograničnog programa na temelju dokumenata koje su dostavile operativne strukture zemalja korisnica koje sudjeluju u programu;
- c) razmatra rezultate provedbe, posebno postizanje ciljeva postavljenih za svaku os prioriteta i evaluacije navedene u Članku 57 (4) i Članku 141 IPA Uredbe o realizaciji;
- d) razmatra godišnja i završna izvešća o provedbi navedene u Članku 144 IPA Uredbe o realizaciji;
- e) odgovoran je za izbor aktivnosti, ali može delegirati ovu funkciju upravnom odboru;
- f) može predložiti bilo kakvu reviziju ili pregled prekograničnog programa kojima se vrlo vjerojatno može ostvariti postizanje ciljeva navedenih u Članku 86 (2) IPA Uredbe o realizaciji ili poboljšanje svog upravljanja uključujući i financijsko upravljanje;
- g) razmatra i odobrava svaki prijedlog za izmjenu sadržaja prekograničnog programa.

Osim toga, sukladno Članku 143 IPA Uredbe o realizaciji, operativne strukture i ZNO obezbjeđuju kvalitet provedbe prekograničnog programa, kao i vršenje nadzora kroz pozivanje na pokazatelje iz Članka 94 (1) (d) IPA Uredbe o realizaciji.

Zajednički nadzorni odbor usvojiti će **plan informiranja i publiciteta** koji provode OS/ZTT. Ovaj plan obuhvatiti će, između ostalog, aktivnosti koje imaju za cilj:

- usmjeravanje potencijalnih korisnika, profesionalnih organizacija, gospodarskih i socijalnih partnera, organizacija za promicanje mogućnosti koje pruža intervencija;
- svijest javnosti o ulozi EU u korist intervencije i njenih rezultata.

Zajednički nadzorni odbor odobriti će godišnji plan rada ZNO.

Sastav i procedure zajedničkog nadzornog odbora

O sastavu Zajedničkog nadzornog odbora odlučuju zemlje korisnice sukladno Članku 142 IPA Uredbe o realizaciji i uzimajući u obzir odredbe Članaka 87 i 139 pomenute uredbe. Zajednički nadzorni odbor ima uravnoteženu zastupljenost i ograničen broj predstavnika i sa državne i sa regionalne razine i drugih gospodarskih, socijalnih i ekoloških partnera obje zemlje sudionice u programu kako bi se obezbijedila učinkovitost i široka zastupljenost.

Predstavnici Europske komisije sudjeluju u radu Zajedničkog nadzornog odbora u savjetodavnom svojstvu. Predstavnici operativnih struktura sudjeluju na sastancima ZNO i imaju pravo glasovanja.

Zajedničko tehničko tajništvo pomaže rad Zajedničkog nadzornog odbora.

Predstavnik operativne strukture jedne od zemalja sudionica predsjedava Zajedničkim nadzornim odborom. Rotacija predsjedavanja između zemalja korisnica treba obezbijediti ravnotežu. Detalji u pogledu praktične organizacije sastanaka Zajedničkog nadzornog odbora biti će obezbijeđeni u poslovniku Odbora.

Odluke koje donese Zajednički nadzorni odbor donose se koncenzusom državnih delegacija obje zemlje korisnice (jedan glas po zemlji). Odluke Odbora također mogu biti donijete kroz pisani postupak.

Zadaci Zajedničkog nadzornog odbora u odabiru projekata granta

ZNO je odgovoran za zajednički izbor projekata sukladno izbornoj proceduri i kriterijima utvrđenim u poglavlju 3 ovog dijela, koji se temelji, u velikoj mjeri, na "Praktičnom vodiču za ugovorne procedure u kontekstu vanjskih aktivnosti Europske komisije".

ZNO ima glavni zadatak u izboru pojedinačnih prijava projekata na temelju procjene projekata koju provodi Upravni odbor prema Čl. 142 (5) (f) IPA Uredbe o realizaciji (koja ispunjava ulogu Odbora za evaluaciju predviđene u Dijelu 6.4 PRAG), a u koordinaciji sa drugim europskim i državnim programima i politikama, uzimajući u obzir relevantnost projekta za ciljeve i prioritete Programa.

ZNO pregleda i formalno odobrava izvešće o evaluaciji i prijedloge za dodjelu koje pripremi zajednički Upravni odbor i šalje ih, sa preporukama kako je primjereno, Delegacijama EU delegacija (ugovornim organima) preko OS. Ako je potrebno, ZNO može zatražiti pojašnjenja od zajedničkog Upravnog odbora. U slučaju neslaganja sa zaključcima izvešća o evaluaciji, ili ako ZNO želi da odstupi od rezultata zajedničkog Upravnog odbora, on mora da izjavi svoju zabrinutost u svojoj preporuci / pismu odobrenja koje se prosljeđuje u Delegaciju EU. Međutim, ni pod kojim okolnostima ZNO nema pravo promijeniti rezultate ili preporuke zajedničkog Upravnog odbora, i ne smije mijenjati predložke evaluacije koje su popunili procjenitelji.

Sazivanje sastanka

Sastanci Zajedničkog nadzornog odbora održavaju se najmanje dva puta godišnje na inicijativu zemalja sudionica ili Komisije, kao što će se dalje detaljno navesti u Poslovniku.

Poslovnik zajedničkog nadzornog odbora

Na svom prvom sastanku, Zajednički nadzorni odbor sastavlja svoje poslovničke - sukladno mandatu zajedničkog nadzornog odbora koji uspostavlja Komisija - i usvaja ih, u cilju ostvarivanja svoje misije sukladno IPA Uredbi o realizaciji.

1.4 Zajedničko tehničko tajništvo

Formiranje i organizacija

Prema Članku 139 (4) IPA Uredbe o realizaciji, operativne strukture uspostavljaju zajedničko tehničko tajništvo (ZTT) da pomaže operativnim strukturama i ZNO u obavljanju njihovih dužnosti. Zajedničko tehničko tajništvo može imati podružnicu utemeljenu u svakoj zemlji sudionici. U okviru IPA Programa prekogranične suradnje Srbija - Bosna i Hercegovina, ZTT će biti uspostavljen kroz zajednički sporazum između dvije Operativne strukture. Detalji će biti utvrđeni u tom sporazumu.

Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT) odgovorno je za svakodnevnu provedbu Programa.

Zajedničkim tehničkim tajništvom zajednički upravljaju obje Operativne strukture.

Organizacija i kadrovsko popunjavanje zajedničkog tehničkog tajništva

ZTT smješten je u Užicu, Republika Srbija. Podružnica u Bosni i Hercegovini funkcionirati će u Tuzli.

ZTT-om upravlja voditelj Tajništva. ZTT ima međunarodni tim osoblja, uključujući i bosanske i srbijanske državljane. ZTT je sastavljen od osoblja koje nominiraju obje Operativne strukture. Brojnost i kvalifikacije osoblja odgovaraju zadacima koji su utvrđeni u nastavku ovog teksta. Osoblje ZTT pokriva relevantne jezike – bosanski / srpski i engleski.

Rad Zajedničkog tehničkog tajništva i njegove podružnice, uključujući i kadrovske troškove (sa izuzetkom plata državnih zvaničnika), financira se iz osi Prioriteta Tehničke pomoći. Detaljnija pravila o radu Zajedničkog tehničkog tajništva obuhvaćaju se bilateralnim sporazumom između Operativnih struktura.

Njegove aktivnosti sprovoditi će se sukladno planu rada na godišnjoj razini koji odobrava ZNO.

Zadaci ZTT

Zajedničko tehničko tajništvo odgovorno je za svakodnevnu realizaciju programa sukladno odredbama za provedbu sporazuma zaključenog između srbijanske i bosanske OS, i sukladno odredbama državnog i EU zakonodavstva.

Zajedničko tehničko tajništvo pomagati će Zajednički nadzorni odbor i Operativne strukture u obavljanju njihovih dužnosti, a naročito će biti odgovoran, između ostalog, za slijedeće zadatke:

- Pružanje ulazne informacije za godišnja i završna izvešća o Programu prekogranične suradnje;
- Organiziranje sastanaka Zajedničkog nadzornog odbora i zajedničkog Upravnog odbora, uključujući izradu i distribuciju zapisnika;
- U bliskoj suradnji sa OS, planira i provodi informativne kampanje i druge aktivnosti vezane za podizanje svijesti javnosti o programu;

Prekogranični program

- Primanje i evidentiranje prijava projekata i organiziranje rada zajedničkog Upravnog odbora, uključujući izradu administrativne usklađenosti i podobnosti izvešća;
- Priprema, pod vodstvom i uz potporu ugovornih organa i OS, standardizirane formulare za prijavu projekata, formulare i predloške za evaluaciju, smjernice za podnositelje prijava, provedbu, nadzor i izvješćivanje o projektu granta (uključujući financijsko izvješćivanje) na, koliko god je to više moguće, predlošcima i modelima uvrštenim u PRAG;
- Organiziranje programa za info-dane i radionice za potencijalne podnositelje prijava, obezbjeđujući dobru pokrivenost programskog područja;
- Pružanje potpore potencijalnim podnositeljima prijava u potrazi za partnerima i u razvoju projekata;
- Poticanje prijava projekata i davanje smjernica za podnositelje;
- Savjetovanje korisnika granta u realizaciji projekta, na primjer kroz organiziranje nabavke i praćenje radionica;
- Razvijanje i održavanje mreže zainteresiranih strana;
- Kreiranje i ažuriranje baza podataka potencijalnih podnositelja prijava i sudionika u radionicama i drugim dešavanjima;
- Priprema, provedba i izvješćivanje o nadzornim posjetama projekata PGS;
- Priprema i tiskanje promidžbenog materijala o programu prekogranične suradnje;
- Izrada i održavanje ažurirane internetske stranice programa;
- Prisustvo na redovitim sastancima i obukama Operativnih struktura.

1.5 Ugovorni organi

U obje zemlje Europska komisija biti će Ugovorni organ.

Srbija	Bosna i Hercegovina
Delegacija Europske unije u Srbiji Vladimira Popovića 40 GTC Avenija Blok 19A 11070 Novi Beograd Srbija Tel: +381 11 3810 974 Faks: +381 11 3083 201	Delegacija Europske unije u Bosni i Hercegovini Skenderija 3a, 71000 Sarajevo Bosna i Hercegovina Tel: (++387) (0) 33 254-700 Faks: (++387) (0) 33 666-037

Odgovornosti Ugovornih organa su, između ostalog, slijedeće:

- odobravanje dokumentacije poziva za prijedloge;

Prekogranični program

- odobravanje sastava Zajedničkih upravnih odbora;
- odobravanje izvješća o evaluaciji (više u okviru odabira projekata, poglavlje 3);
- sudjelovanje u zajedničkom nadzornom odboru u savjetodavnom svojstvu;
- potpisivanje ugovora sa korisnicima granta, uključujući revizije proračuna (uz potporu koju pružaju OS i ZTT na odgovarajući način);

1.6 Korisnici Programa

Definicija vodećih i drugih korisnika

Prema Članku 96 (3) IPA Uredbe o realizaciji, ako postoji nekoliko krajnjih korisnika aktivnosti u svakoj od zemalja sudionica, oni će nominirati vodećeg korisnika između sebe prije dostavljanja prijedloga aktivnosti. Vodeći korisnik preuzima odgovornosti navedene u nastavku u pogledu realizacije operacije.

Odgovornosti Vodećih i ostalih Korisnika

Odgovornosti vodećih korisnika

Prema odredbama Članka 96(3) IPA Uredbe o realizaciji, vodeći korisnik preuzima slijedeće odgovornosti za dio aktivnosti koji se obavlja u datoj zemlji:

- utvrđuje dogovore za svoje odnose sa krajnjim korisnicima koji sudjeluju u dijelu operacije koje se odvijaju u dotičnoj zemlji kroz sporazum koji se sastoji, *između ostalog*, od odredbi koje garantiraju stabilno financijsko upravljanje sredstvima koja su izdvojena za operacije, uključujući i aranžmane za povrat nepropisno isplaćenih iznosa;
- odgovoran je za obezbjeđivanje provedbe dijela operacije koja se odvija u datoj zemlji;
- odgovoran je za prijenos doprinosa EU krajnjim korisnicima koji sudjeluju u dijelu koji se odvija u datoj zemlji;
- obezbjeđuje to da su troškovi koje predstave krajnji korisnici koji sudjeluju u dijelu operacija koje se odvijaju u datoj zemlji utrošeni u cilju realizacije operacija i da odgovaraju aktivnostima dogovorenim između krajnjih korisnika koji sudjeluju u operaciji.

Vodeći korisnici iz zemalja sudionica obezbjeđuju blisku koordinaciju među sobom u provedbi operacije.

Odgovornosti drugih korisnika

Svaki korisnik koji sudjeluje u operaciji:

- sudjeluje u operaciji;
- odgovoran je za obezbjeđivanje realizacije operacije u okviru svojih nadležnosti prema planu projekta i sporazumu koji je potpisan sa vodećim korisnikom;

Prekogranični program

- surađuje sa ostalim partnerskim korisnicima u realizaciji operacije, i izvješćivanja za nadzor;
- objezbjeduje tražene informacije za reviziju od strane odgovornih revizorskih organa;
- preuzima odgovornost u slučaju bilo kakve neregularnosti u troškovima koji su predstavljeni, uključujući i eventualnu otplatu Komisiji;
- odgovoran je za informacijske i komunikacijske mjere za javnost.

Funkcionalni Vodeći korisnik

U slučaju zajedničkih projekata (u kojima sudjeluju Vodeći korisnici sa obje strane i koji su posebno ugovoreni sa Ugovornim organima Srbije i BiH), dva Vodeća Korisnika nominiraju među sobom Funkcionalnog Vodećeg korisnika prije podnošenja prijedloga projekta.

Funkcionalni Vodeći korisnik je, između ostalog:

- odgovoran za sveukupnu koordinaciju projektnih aktivnosti na obje strane granice;
- odgovoran za organiziranje zajedničkih sastanaka partnera na projektu;
- odgovoran za izveštavanje ZTT-a o općem napretku zajedničkog projekta.

2. Izrada Projekta

Zajedničko tehničko tajništvo proaktivno će podržavati Vodeće korisnike i druge korisnike tijekom ciklusa trajanja operacija, tj. tijekom pripreme počevši od razvoja prijave, i realizacije operacija sve do potpunog okončanja date operacije. Detaljan raspored općih info dana ("road-show") biti će organiziran u cilju promicanja Programa prekogranične suradnje, i zatim praćen fokusiranim info danima, radionicama i manifestacijama u cilju potrage za partnerima. Ovo će biti podržano odgovarajućim reklamnim materijalima, redovito ažuriranom internetskom stranicom programa i drugim događajima kako bi se osigurala izgradnja mreže zainteresiranih strana i razmjena iskustava dobre prakse.

Molimo da pogledate poglavlje o ZTT (1.4 u ovom dijelu) radi detaljnije liste mjera koje je potrebno da obezbijedi ZTT radi potpore u izradi operacija. Pored toga, smjernice za podnositelje pružiti će opsežnu listu preporuka za podnositelje projekata o tome kako pripremiti kvalitetan projekat prekogranične suradnje.

3. Izbor projekata

Provedba IPA Programa prekogranične suradnje Srbija – Bosna i Hercegovina vršiti će se uglavnom na temelju mehanizama sheme granta. Procedure koje se prate u toku procesa biti će sukladne ugovornim procedurama koje važe za sve ugovore o vanjskoj pomoći Europske unije koji se financiraju iz općeg proračuna Europskih zajednica kako je navedeno u važećoj verziji priručnika "Praktičnog vodiča za ugovorne procedure za vanjske aktivnosti EZ"

Prekogranični program

(PRAG). Obzirom na prirodu projekata (prekogranična suradnja) i IPA Uredbu o realizaciji (Čl. 95 i 140) neznatna prilagođavanja standardnih pravila PRAG su obavezna.

Vrste projekata

Odabrane aktivnosti obuhvaćaju krajnje korisnike iz obje zemlje koji surađuju na najmanje jedan od slijedećih načina: zajednički razvoj, zajednička provedba, zajedničko kadrovske popunjavanje i zajedničko financiranje.

Strateški projekti

ZNO može, ex ante, identificirati i odobriti strateške projekte za financiranje u okviru programa. Svi takvi projekti moraju jasno doprinijeti ostvarivanju ciljeva i prioriteta ovog programa. Obrazloženje za izbor strateškog projekta trebalo bi pojasniti to da bi strateški projekat mogao bolje riješiti određeni prekogranični problem nego shema granta. Strateški projekti mogu biti u obliku ugovora o uslugama, snabdijevanju ili radovima, a tender će biti sukladan standardnim postupcima za nabavke vanjske pomoći EU.

Takvi Strateški projekti mogu da se odvijaju samo na jednoj strani granice, međutim, utjecaj njihove realizacije treba da ima jasan prekogranični utjecaj, npr. poboljšanje okoliša ili stvaranje ili poboljšanje graničnog prijelaza ili prilaznog puta do graničnog prijelaza.

4. Financijsko upravljanje

U okviru centraliziranog upravljanja, Europska komisija obavljati će sve tenderske, ugovaračke i platne funkcije, na temelju dokumenata koje prilože korisnici, a sukladno pravilniku o ugovaranju i nabavci izloženim u Praktičnom vodiču EK za ugovaranje (PRAG).

Zajednički nadzorni odbor obezbijediti će uspostavljanje pouzdanog računalnog računovodstva i praćenja financijskog izvješćivanja, čime će se obezbijediti adekvatan tok revizije.

Europska komisija i državni organi za reviziju imati će ovlaštenje da vrše reviziju Prekograničnog programa.

5. Nadzor i evaluacija Programa

Nadzor Programa

Ugovorni organ ima ukupnu odgovornost za točnost upravljanja i provedbe IPA Prekograničnog programa Srbija - Bosna i Hercegovina. Operativne strukture su odgovorne za uspostavljanje sustava za nadzor nad programom. Sustav nadzora je važan u okviru obezbjeđivanja adekvatnog toka revizije za program.

Operativne strukture i Zajednički nadzorni odbor vršiti će nadzor nad programom kroz pozivanje na pokazatelje koji su navedeni u Programu.

Nadzorne alatke su slijedeće:

Godišnje izvješće i završno izvješće o provedbi: do 30. lipnja svake godine i po prvi put u drugoj godini nakon usvajanja prekograničnog programa Srbija - Bosna i Hercegovina,

Strana 53 od 55

(paraf)

Prekogranični program

Operativne strukture dostavljaju Komisiji i odgovarajućim nacionalnim IPA koordinatorima, godišnje izvješće o provedbi prekograničnog programa nakon pregleda koji obavi Zajednički nadzorni odbor.

Nakon pregleda od strane Zajedničkog nadzornog odbora, OS također dostavlja Komisiji i odgovarajućim nacionalnim IPA koordinatorima, završno izvješće o realizaciji programa najkasnije šest mjeseci po završetku prekograničnog programa.

Sukladno Članku 144 (2) IPA Uredbe o realizaciji, izvješća obuhvaćaju slijedeće informacije:

- a) napredak postignut u provedbi prekograničnog programa i prioritete u odnosu prema njihovim specifičnim, dokazivim ciljevima, sa kvantifikacijom, gdje god i kad god je moguće obaviti kvantifikaciju, koristeći pokazatelje iz Članka 94 (1) (c) na razini osi prioriteta;
- b) korake koje su poduzele Operativne strukture i/ili zajednički nadzorni odbor za obezbjeđivanje kvalitete i učinkovitosti provedbe, posebice:
 - i. nadzor i evaluacija mjera, uključujući i aranžmane za prikupljanje podataka;
 - ii. pregled svih značajnih problema u realizaciji prekograničnog programa i svih poduzetih mjera;
 - iii. uporabljenu tehničku pomoć.
- c) mjere koje su poduzete da se obezbijede informacije i objavi prekogranični program.

Kao opći princip, vodeći korisnici će na kvartalnom temelju slati u ZTT pisana izvješća sa informacijama o napretku projekta, uključujući i financijsko izvješće.

Operativne strukture obezbjeđuju unošenje podataka u sustav nadzora i organiziraju vanjske nadzorne posjete projektima granta. Izvešća o stanju, uključujući činjenične liste za projekte grantova, podnose Operativne strukture u ZNO dva puta godišnje, koji odlučuje o eventualnim potrebnim akcijama.

Evaluacija Programa

Sukladno Članku 141 IPA Uredbe o realizaciji, u okviru centraliziranog upravljanja, evaluacije tokom programskog perioda provode se u okviru odgovornosti Komisije. Ex ante evaluacija nije provedena sukladno odredbama navedenog člana, u svjetlu principa proporcionalnosti.

6. Javnost Programa

Zemlje korisnice i nacionalni IPA koordinatori obezbjeđuju informacije o programima i operacijama, uz odgovarajuću pomoć ZTT.

Prekogranični program

Kako nacionalni IPA koordinatori budu nominirali koordinate IPA Komponente II (prema Članku 32(2) IPA Uredbe o realizaciji), odgovornost za realizaciju programa informiranja i aktivnosti publiciteta snositi će koordinatori IPA Komponente II; oni mogu povjeriti ovaj zadatak, ili njihove dijelove, Zajedničkom tehničkom tajništvu.

Zajednički nadzorni odbor usvojiti će plan informacija i publiciteta sačinjen pod vodstvom koordinatora IPA Komponente II. Njega sprovode Operativne strukture i ZTT. Ovaj plan obuhvatiti će, između ostalog, aktivnosti koje imaju za cilj:

- usmjeravanje potencijalnih korisnika, profesionalnih organizacija, gospodarskih i socijalnih partnera, organizacija za promicanje mogućnosti koje pruža intervencija;
- svijest javnosti o ulozi EU u koristi intervencije i njenih rezultata.

Potvrđujem da ovaj prijevod u potpunosti odgovara izvorniku koji je sastavljen na engleskome jeziku.

Ovj.br. 29/03/2013-VIII

Prijedor, 29. ožujka 2013.

Aleksandra Majkić

stalni sudski tumač za engleski jezik, imenovana od strane

Ministarstva pravde Republike Srpske i Okružnog suda u

Banja Luci; po odluci: 01/2-704-30/02 od: 21. studenog 2002.